

Lausuntoyhteenveto: Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sisällysluettelo

Lausuntoyhteenveto: Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.....	1
Esityksen tausta ja lausunnonantajat	2
Laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen	3
Tulkitsemismaksu.....	10
Pakolaisten vastaanotto.....	16
Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden aikuistumisen tuen ikärajan laskeminen	20
Maahanmuuttajaäitien kotoutumisen edistäminen.....	24
Ihmiskaupan uhrien palveluista maksettavat korvaukset	25
Tiedonsaantioikeudet	25
Vaikutusten arviointi.....	26
Muut hallituksen esitystä koskevat huomiot.....	28
Muut huomiot	29
Ei lausuttavaa.....	31

Esityksen tausta ja lausunnonantajat

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, joka tulee voimaan 1.1.2025. Ehdotetulla lailla lyhennettäisiin kunnille ja hyvinvointialueille lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuille henkilöille eli esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville ja heidän perheenjäsenilleen järjestettyjen palveluiden järjestämisestä maksettavan laskennallisen korvauksen korvausaikaa. Kunnan ja hyvinvointialueen työnjakoa kuntapaikalle ohjattavien henkilöiden vastaanotossa selkeytetään. Lailla ehdotetaan säädettävän, että kunta tai työvoimanomainen voisi periä kotoutuja-asiakkaalta maksun käyttämättä jätetystä palvelusta, mikäli siitä on aiheutunut kunnalle tai työvoimaviranomaiselle tulkitsemiskustannuksia. Näillä toimenpiteillä esitys lisää maahanmuuttaneen omaa vastuuta kotoutumisestaan sekä käytännön asioiden hoitamisesta. Lisäksi lailla laskettaisiin alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden nuorten aikuistumisen tuen yläikärajaa 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Esityksessä ehdotetaan muutettavan myös voimassa olevaa kotoutumisen edistämisestä annettua lakia siten, että aikuistumisen tuen yläikärajaa laskettaisiin edellä kuvatusti. Linkki Hankeikkunaan: <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM018:00/2023>.

Hallituksen esitysluonnos oli lausunnoilla 19.9.-23.10.2023. Ruotsinkielinen lausuntoaika jatkui 27.10.2023 asti. Lausuntoja pyydettiin muun muassa muilta ministeriöiltä, keskeisiltä viranomaisilta, kunnilta, hyvinvointialueilta, järjestöiltä, yhdistyksiltä ja yhteisöiltä. Lausuntoja annettiin yhteensä 182 kappaletta. Osa lausunnoista oli yhteislausuntoja. Lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Ministeriöistä lausunnon antoivat liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö sekä valtiovarainministeriö. Lausunnon antoivat Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Oikeuskanslerinvirasto, Tasa-arvovaltuutetun toimisto ja Yhdenvertaisuusvaltuutettu.

Kunnista lausunnon antoivat: Espoo, Forssan seudun kotouttamo, Haminan, Heinolan, Helsingin, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Iisalmen, Jyväskylän, Jämsän, Järvenpään, Kajaanin, Kankaanpään, Kaarinan, Karkkilan, Kemin, Kokkolan, Kotkan, Kouvolan, Kristiinankaupunki, Kuhmon, Kuopio, Kuusamon, Lahden, Lappeenrannan, Lieksan, Lohjan, Loviisan, Maalahden, Maarianhaminan, Mikkeli, Nokia, Närpiön, Orimattilan, Oulun, Paraisten, Parkanon, Pietarsaaren, Pudasjärven, Raaseporin, Raision, Riihimäen, Rovaniemen, Salon, Someron, Tampereen, Turun, Uusikaarlepyyn, Vaasan, Vantaan, Varkauden, Viitasaaren kaupungit ja Hollolan, Janakkalan, Jomalan, Joroisten, Kruunupyyn, Luodon, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Pedersören, Sysmän, Teuvan, Tuusulan kunnat. Lisäksi Järvi-Pohjanmaan yrityspalvelu Oy toimitti Alajärven, Evijärven, Lappajärven, Soinin ja Vimpelin kuntien ja keskeisten sidosryhmien yhteisen maahanmuuttotyöryhmän yhteislausunnon. Lausunnon antoivat myös Ahvenanmaan kuntayhtymä, Uudenmaan liitto sekä Varsinais-Suomen liitto.

Hyvinvointialueista lausunnon antoivat: Etelä-Karjalan, Itä-Uudenmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen ÅHS

Viranomaisista lausunnon antoivat Hämeen, Kaakkois-Suomen, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset sekä Hämeen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen TE-toimistot, Business Finland, Diakonissalaitos, Digi- ja väestötietovirasto, Helsingin hallinto-oikeus, Helsingin yliopisto, Joutsenon vastaanottokeskus/ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus,

Kansaneläkelaitos, Kirkkohallitus, Maahanmuuttovirasto, Opetushallitus, Suomen ortodoksinen kirkko, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Lisäksi lausunnon antoivat seuraavat tahot : Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Akava ry, Bildningsalliansen rf, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Erikoiskaupan liitto Etu ry, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry, Föreningen Luckan r.f. - Luckan integration, Henkilöstöala HELA ry, Hyvinvointiala HALI ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Ihmisoikeusliitto, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, Kansalaisopistojen liitto KoL, Kieliasiantuntijat ry, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, Kuntoutussäätiö, Kuurojen liitto ry, Lastensuojelun keskusliitto, Mannerheimin lastensuojelu liitto, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Miessakit ry, Moniheli ry, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry, Nuorisotutkimusseura ry, Opintokeskukset ry, Pakolaisneuvonta ry, Pakolaisnuorten tuki ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Paremmiin Yhdessä ry, Pelastakaa lapset Ry, Työttömien Keskusjärjestö ry, SAK ry, Semantix Finland Oy, Siirtolaisuusinstituuttisäätiö, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry , STTK ry, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry, Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, Suomen nuorisotalon kattojärjestö Allianssi ry, Suomen Pakolaisapu ry, Suomen punainen risti, Suomen Settlementiliitto ry, Suomen Somalinaisten kehitys ry, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry, Suomen Yrittäjät, Svenska Finlands folkting, Tehy ry, Uskontojen yhteistyö Suomessa - USKOT-foorumi ry, Vammaisfoorumi ry, Väestöliitto, Yhteiset Lapsemme ry sekä Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry. Lausunnon antoi myös yksi yksityishenkilö.

Laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Yhdenvertaisuusvaltuutettu, useat kaupungin (mm. Forssan seudun Kotouttamo, Haminan, Heinolan, Helsingin, Iisalmen, Kaarinan, Karkkilan, Kokkolan, Kotkan, Kouvolan, Kuusamon, Lieksan, Lohjan, Maarianhaminan, Orimattilan, Parkanon, Raaseporin, Raision, Rovaniemen, Someron, Turun, Varkauden kaupungit, Hollolan, Jomalan, Joroisten ja Marttilan kunnat sekä Alajärven, Evijärven, Lappajärven, Soinin ja Vimpelin kuntien ja keskeisten sidosryhmien yhteinen maahanmuuttotyöryhmä), Uudenmaan liitto, Ahvenanmaan kuntayhtymä, Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen hyvinvointialueet, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen ÅHS, Pohjois-Karjalan, Satakunnan ELY-keskukset, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Ihmisoikeusliitto, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, Kieliasiantuntijat ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry, Nuorisotutkimusseura ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, SAK ry, Semantix Finland Oy, STTK ry, Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry vastustavat laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämistä. Henkilöstöala HELA ry pitää säästöjä tässä taloudellisessa tilanteessa ymmärrettävinä. Espoon, Haminan, Hyvinkään, Iisalmen, Jämsän, Kajaanin, Kankaanpään, Karkkilan, Kokkolan, Kotkan, Kouvolan, Kuopion, Loviisan, Oulun, Paraisten, Parkanon, Pudasjärven, Raision, Riihimäen, Rovaniemen, Turun, Vaasan, Vantaan kaupungit, Joroisten, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Pohjois-Savon, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet sekä Kaakkois-Suomen, Kainuun, Lapin, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Satakunnan ELY-keskukset, Hämeen, Lapin, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistot, Bildningsalliansen rf, Föreningen Luckan r.f. - Luckan integration, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Turun

yliopisto, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Ihmisoikeusliitto, Moniheli ry, Nuorisotutkimusseura ry, Opintokeskukset ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Pelastakaa Lapset ry, STTK ry, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry, Suomen Pakolaisapu ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, Suomen Settlementiliitto ry, Svenska Finlands folkting, Väestöliitto nostavat siihen liittyviä haasteita, koska pakolaistaustaiset ovat haavoittuva ryhmä, jonka palvelutarve on usein pidempi kuin kaksi vuotta. Tasa-arvovaltuutetun mukaan leikkaus on sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ongelmallinen.

Useissa lausunnoissa (mm. sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, sekä Haminan, Helsingin, Hyvinkään, Kajaanin, Kotkan, Kouvolan, Kuopion, Kemin, Nokian, Oulun, Pietarsaaren, Raision, Rovaniemen, Uusikaarlepyyn, Vaasan, Vantaan kaupungin ja Janakkalan, Kruunupyyn, Luodon, Mäntsälän, Nurmijärven, Pedersören ja Tuusulan kuntien, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan ELY-keskuksen, Hämeen, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan TE-toimistot, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Helsingin yliopisto, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto, Akava ry, Erikoiskaupan liitto Etu ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Lastensuojelun Keskusliitto, Moniheli ry, Opintokeskukset ry, Pakolaisneuvonta ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Pelastakaa Lapset ry, STTK ry, Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry, Suomen punainen risti, Suomen Settlementiliitto ry, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry, Tehy ry, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry) tuodaan esiin, että alkuvaiheen kotoutumispalveluihin panostaminen kannattaa maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi sekä ehkäisee maahanmuuttajien palvelutarvetta muissa, kalliimmissa palveluissa. Peruspalveluissa ei myöskään koettu olevan vastaavaa erityisosaamista kuin kotoutumista edistävissä palveluissa esimerkiksi pakolaistaustaisten huomiointiin. Nuorisotutkimusseura ry kysyy, millä tavoin yleisen palvelujärjestelmän palveluihin panostetaan. Lausunnoissa (mm. Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Tasa-arvovaltuutettu, Hyvinkään, Kuopion, Lahden, Maarianhaminan, Pietarsaaren ja Uusikaarlepyyn kaupungit, Jomalan, Kruunupyyn, Luodon, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Pedersören, Sysmän, Tuusulan kunnat, Ahvenanmaan kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen ÅHS, Päijät-Hämeen, Pohjois-Savon hyvinvointialueet, Pohjanmaan ELY-keskus, TE-toimisto, Helsingin yliopisto, Opetushallitus, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Nuorisotutkimusseura ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry, Suomen Pakolaisapu ry, Tehy ry, Väestöliitto Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry) katsotaan, ettei esitys edistäisi kotoutumislain tavoitteita vaan vaikuttaisi todennäköisesti maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen heikentymiseen, koska kotoutumistoimet tutkitusti edistävät kotoutumista ja ovat kannattavia erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa. Esimerkiksi Pietarsaaren ja Uusikaarlepyyn kaupunkien, Kruunupyyn, Luodon ja Pedersören kunnan sekä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan kunnan resurssien leikkaukset kasvattavat hyvinvointialueen palveluiden kysyntää. Turun kaupunki tuo esiin, että maahanmuuttaneiden työllistyminen lisää verotuloja ja vähentää sosiaalietuuksien käyttöä. Lausunnoissa pidetään ristiriitaisena tavoitteita leikata kotoutumisesta sekä samalla tehostaa kotoutumista. Lisäksi lausunnoissa katsottiin, että mikäli kotoutumista edistävät palvelut eivät tarjoa mahdollisuutta kehittää yhteiskuntaan osallistumisen kannalta olennaista kielitaitoa ja osaamista, esitetyt lakimuutokset vaikuttavat suorasti maahanmuuttaneiden myöhempään kykyyn osallistua yhteiskuntaan. Esimerkiksi Bildningsallianssen rf, Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Suomen Akateemisten Naisten Liitto – Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry nostivat esiin kaksisuuntaisen kotoutumisen eli sekä maahanmuuttaneen että vastaanottavan kunnan ja yhteiskunnan vastuun. Palvelualojen ammattiliitto PAM ry toi esiin, että kotoutuminen ehkäisee myös hyväksikäytön uhriksi joutumista. Lausunnoissa nähdään, että nyt esitetyt leikkaukset tuovat maltillisia säästöjä lyhyellä aikavälillä, mutta lisäävät kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Valtaosan lausunnonantajien (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Lapsiasiainvaltuutetun, Tasa-arvovaltuutetun, Espoon, Hyvinkään, Kajaanin, Karkkilan, Kemin, Kristiinankaupungin, Lahden, Lohjan, Maalahden, Maarianhaminan, Nokian, Närpiön, Pudasjärven, Raision, Tampereen, Turun, Vaasan kaupunkien, Janakkalan, Jomalan, Joroisten, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Sysmän ja Tuusulan kuntien, Uudenmaan liiton, Ahvenanmaan kuntayhtymän, Varsinais-Suomen liiton, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen hyvinvointialueiden, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n sekä Hämeen, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten sekä Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen TE-toimistojen, Helsingin yliopiston, Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Turun yliopiston, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry:n, Henkilöstöala HELA ry:n, Ihmisoikeusliiton, Kuntoutussäätiön, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n, Moniheli ry:n, Monika-Naiset liitto ry:n, Nuorisotutkimusseura ry:n, Pelastakaa Lapset ry:n, SAK ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n, STTK ry:n, Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n, Siirtolaisinstituutin, Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry:n, Vammaisfoorumi ry:n, Väestöliiton) mukaan leikkaukset heikentävät kuntien kokonaistaloudellista mahdollisuutta tuottaa kotoutumista edistäviä palveluita, sekä palveluiden saatavuutta että laatua. Leikkausten nähdään heikentävän kotoutumista ja työllistymistä. Helsingin kaupunki näkee leikkausten myös vähentävän ruotsinkielisen kotoutumisen edistämistä. Myös Bildningsalliansen rf, Föreningen Luckan r.f. - Luckan integration ja Svenska Finlands folkting nostavat esiin riittävät resurssit ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseen.

Tasa-arvovaltuutetun, Kanta-Hämeen, Länsi-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen sekä Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Lapin TE-toimiston, Monika-Naiset liitto ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan laskennalliset korvaukset ovat myös hyvinvointialueille ensisijaisia rahoituskanavia kotoutumisen palveluiden järjestämisessä ja korvausajan lyhentämisen riskinä on, että kotoutumista edistäviä palveluja joudutaan karsia. Satakunnan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet, Uudenmaan ELY-keskus, Kirkkohallitus ja Suomen ortodoksinen kirkko, Väestöliitto, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan TE-toimisto pitävät tärkeänä, että kunnat ja hyvinvointialueet saavat riittävän korvauksen kotoutumispalvelujen tuottamisesta. Jyväskylän kaupunki ehdottaa, että korvausjärjestelmää tulisi kehittää niin, että tuloksellisesta ja vaikuttavasta kotoutumisprosessista kunnille maksettaisiin kannuste. Lausunnoissa (mm. Kanta-Hämeen hyvinvointialue, Suomen Akateemiset Naiset) nostetaan esiin myös huoli kuntien ja hyvinvointialueiden henkilöstön osaamisen säilyttämisestä kotoutumisen edistämässä. Espoon kaupungin mukaan pakolaisten vastaanotossa esitettävä tehtävän vähennys on marginaalinen eikä vastaa laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisen leikkauksia. Satakunnan hyvinvointialueen mukaan esitetyllä laskennallisella korvaussummalla ei ole mahdollista järjestää kotoutumisen tukemisen lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluja sekä tulkkausta. Närpiön kaupungin mukaan leikkauksella on välillisiä vaikutuksia myös työperusteisten maahanmuuttaneiden kotoutumista tukevien resurssien osalta.

Kaarinan, Mikkelin ja Varkauden kaupunkien mukaan kunnille tulisi sallia aikaa kehittää kotoutumispalvelut vastaamaan uuden 2025 voimaan tulevan kotoutumislain mukaisia tehtäviä. Rovaniemen kaupungin, Keski-Suomen ja Satakunnan ELY-keskusten mukaan esitys laskennallisen korvauksen lyhenemisestä samaan aikaan uuden kotoutumislain kanssa vaikeuttaa kuntien rahoituksen ennakkointia. Rovaniemen kaupungin mukaan kotoutumislain kokonaisuudistuksen todellisia vaikutuksia olisi tärkeä arvioida ennen korvausajan lyhentämistä. Pirkanmaan ELY-keskuksen, Pirkanmaan TE-toimiston ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan on tärkeää, että laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen koskee vain 2025 jälkeen kuntaan muuttaneita.

Rovaniemen ja Someron kaupunkien ja Hollolan, Joroisten, Marttilan kuntien, Satakunnan, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden ja Hämeen ELY-keskuksen mukaan korvauksen lyhentäminen vaarantaa myös henkilön

kotoutumiskoulutuksen ja pääsyn riittävän kielikoulutuksen piiriin. Forssan seudun Kotouttamon, Heinolan, Hämeenlinnan, Iisalmen, Loviisan, Orimattilan kaupunkien, Janakkalan ja Marttilan kuntien, Alajärven, Evijärven, Lappajärven, Nokian, Soinin ja Vimpelin kuntien ja keskeisten sidosryhmien yhteisen maahanmuuttotyöryhmän yhteislausunnon, Itä-Uudenmaan, Keski-Pohjanmaan, Länsi-Uudenmaan, Pohjois-Savon hyvinvointialueiden, Pohjanmaan ELY-keskuksen, Hämeen, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan TE-toimistojen, Henkilöstöala HELA ry:n, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Miessakit ry:n, SAK ry:n mukaan kotoutumiskoulutusta on merkittävästi lisättävä ja taattava kotoutuja-asiakkaille nopea pääsy koulutuksiin, jotta kotoutumisaika ei kulu jonottamiseen. Nokian kaupungin mukaan myös kotoutumisajan ylittäneiden pääsy kotoutumiskoulutukseen tulisi turvata. Myös sosiaali- ja terveysministeriön mukaan vanhemmille on oltava tarjolla laadukasta kielikoulutusta, mikäli laskennallisen korvauksen korvausaikaa lyhennetään. Hämeenlinnan kaupungin mukaan kotoutumiskoulutuksen rahoituksessa ei ole otettu huomioon tilapäistä suojelua saavia.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus nostaa esiin huolen koulun ja opettajien roolista ja resurssista tukea myös maahanmuuttajavanhempia, kun tukea vähennetään muualta. Tampereen kaupungin mukaan laskennallisen rahoituksen väheneminen syö resurssia erityisryhmien huomioimisesta erityisesti kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa. Lapsiasiavaltuutetun sekä Hyvinkään, Oulun, Vantaan kaupunkien, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnan mukaan laskennallisen rahoituksen väheneminen leikkaa varhaiskasvatuksen erityisestä tuesta, mikä on ristiriidassa hallitusohjelman kirjauksen kanssa, jonka mukaan maahanmuuttajalasten osallisuutta varhaiskasvatukseen halutaan kasvattaa. Hämeenlinnan kaupungin mukaan laskelmaa tulkkauslajien laskemisesta tulisi täydentää myös varhaiskasvatuksen ja opetustoimen tulkkauslajien kustannusten osalta, ja selvittää, onko laskelman perusteena käytetty 15h tulkkausta vuodessa laskettu vain TE-palveluiden asiakkuudessa olevien osalta. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Lapsiasiavaltuutetun, Maarianhaminan kaupungin, Jomalan kunnan, Ahvenanmaan kuntayhtymän, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n, Helsingin yliopiston, Opetushallituksen, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen, Lastensuojelun Keskusliiton, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n, Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi ry:n mukaan laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisellä on myös välillisiä vaikutuksia perheisiin ja lapsiin, sillä ehdotettavat lakimuutokset vaikuttavat monella tavoin koko lapsiperheen elämään ja kotoutumiseen. Pelastakaa Lapset ry:n ja Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi ry:n mukaan tämä on ristiriidassa YK:n lasten oikeuksia koskevan sopimuksen kanssa.

Espoon, Helsingin, Jämsän, Järvenpään, Kemin, Kuusamon, Lohjan, Raisio- ja Raision kaupunkien, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen, Paremmin Yhdessä ry:n, Suomen Punaisen Ristin, Suomen Setlementtiliitto ry:n mukaan asiakkaan omatoimisuuden ja itsenäisten asiointitaitojen vahvistaminen on kotoutumispalveluiden päätehtävä jo tällä hetkellä eikä se tuo kustannussäästöjä eikä esityksen mukainen sanktiointi edistä kotoutumista. Myös Lastensuojelun Keskusliitto kyseenalaistaa, edesauttaako oman vastuun kasvattamisen kotoutumista. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sekä Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan myös yhteiskunnan vastaanottavuus ja tuki ovat tärkeitä kotoutumisen kannalta. Hyvinkään kaupunki, Mäntsälän, Nurmijärven, Teuvan ja Tuusulan kunnat, Keski-Suomen hyvinvointialue, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen TE-toimisto, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Siirtolaisuusinstituutti ja Siirtolaisuuskeskus kannattavat omatoimisuuden lisäämistä, mutta se edellyttää ohjausta ja neuvontaa. Vammaisfoorumi ry:n mukaan kunnan tehtävien vähentäminen on erittäin huolestuttavaa, sillä vammaisen maahanmuuttajan oma aktiivisuus on vaikeaa. Lohjan kaupungin, Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Miessakit ry:n mukaan esityksessä korostetaan maahanmuuttajan omaa vastuuta ymmärtämättä pakolaisuuden luonnetta.

Helsingin ja Turun kaupungit nostavat esiin, että pakolaistaustaiset muuttavat usein ensimmäisten vuosien jälkeen isompiin kaupunkeihin, joiden tulisi järjestää heille kotoutumista edistäviä palveluita varsinkin, jos

ensimmäisessä kotikunnassa näitä ei juuri ole ollut tarjolla, ja siitä ei saisi valtiolta korvauksia. Myös Vantaan kaupunki nostaa esiin pääkaupunkiseudun suuren roolin kotoutumisen edistämisessä ja esittää, että valtionosuusrahoituksen tulisi vastata tätä tarvetta ja vastuun laajuutta. Espoon kaupungin ja Uudenmaan liiton, Varsinais-Suomen liiton mukaan kotoutumisesta maksettavien korvausten vähentäminen kohdistuu kaupunkeihin, joissa on paljon maahanmuuttajia. Lahden kaupungin, Padasjoen ja Sysmän kuntien mukaan vaikutus on suurempi paikkakunnilla, joissa sijaitsee useita vastaanottokeskuksia. Jämsän kaupunki puolestaan esittää, että laskennallista korvausta tulisi jatkaa pidempään ainakin pienille ja keskisuurille kunnille, joiden resurssit ovat lähtökohtaisesti rajallisemmat, kolmannen sektorin täydentävät palvelut vähäisempiä ja eri toimijoiden välinen palvelujen laaja synkronisointi vaikeammin järjestettävissä kuin isoissa kaupungeissa. MIELI Suomen Mielenterveys ry, Monika-Naiset liitto ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen punainen risti tuovat esiin järjestöjen tärkeän roolin kotoutumisen edistämisessä, mutta vapaaehtoistoimintaa ei ole saatavilla kaikilla alueilla.

Järvenpään, Paraisten, Riihimäen kaupungit esittävät, että laskennallisen korvauksen aikaa voitaisiin tarvittaessa jatkaa. Pirkanmaan ELY-keskuksen ja Pirkanmaan TE-toimiston, Suomen Setlementtiliitto ry:n mukaan on hyvä, että laskennallisen korvauksen pidennysajat säilyvät esityksen mukaan ennallaan, sillä niiden avulla pystytään turvaamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien pakolaisten kotoutumista.

Heinolan, Hämeenlinnan, Kajaanin, Lieksan, Orimattilan kaupungit, Hollolan kunta, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto pitävät tärkeänä, että valtioneuvoston asetuksella säädettävä laskennallisen korvauksen taso säädetään riittävän korkealle tasolle, erityisesti huomioiden korvausajan lyhentäminen. Lisäksi Espoon, Hämeenlinnan, Kaarinan, Karkkilan, Lahden, Lohjan, Turun kaupunkien, Padasjoen ja Sysmän kuntien, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n, Varsinais-Suomen liiton, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan, Naisjärjestöjen Keskusliiton, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Suomen ortodoksisen kirkon, Suomen Kuntaliiton, SAK ry:n Turun yliopiston, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n mukaan laskennallisen korvauksen tasoa on jo pitkään pidetty liian matalana. Varsinais-Suomen liiton, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueiden mukaan hyvinvointialueen saama laskennallisen korvauksen taso on liian matala. Kaakkois-Suomen TE-toimisto toi esiin haasteen siinä, että ensimmäisen vuoden korvaus on suurempi, jos esimerkiksi kotona lapsia hoitava vanhempi ei osallistu kotoutumiskoulutukseen ensimmäisenä vuonna. Lapin ELY-keskus ja Lapin TE-toimisto puolestaan pitävät hyvänä, että yli 18-vuotiaiden kohdalla ensimmäisen vuoden korvaus olisi suurempi, koska sillä katetaan mm. kotoutumiskoulutuksen kustannuksia. Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Varsinais-Suomen TE-toimisto nostavat esiin huolen, siirtyykö kunnille riittävästi muiden maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen järjestämiseen resursseja TE-uudistuksen ja työvoimakoulutusten hankintojen siirtyessä kuntien/työllisyysalueiden vastuulle. Ahvenanmaan maakuntahallitus, Maarianhaminan kaupunki, Jomalan kunta, Ahvenanmaan kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen ÅHS, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Varsinais-Suomen TE-toimisto toivat esiin, että Ahvenanmaalla kotoutumiskoulutuksen järjestää maakuntahallitus, mikä tulisi huomioida laskennallisen korvauksen rahoituksessa. Riihimäen kaupunki pitää tärkeänä, että esitetyt muutokset huomioidaan laskennallista korvausta koskevassa asetusvalmistelussa.

Useat lausunnonantajat (mm. Espoon, Heinolan, Hämeenlinnan, Kemin, Kuopion, Kuusamon, Lohjan, Nokian, Orimattilan, Rovaniemen, Turun, Vantaan kaupungit, Hollolan kunta, Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueet, Keski-Suomen ELY-keskus, Kieliasiantuntijat ry, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry) myös vastustavat tulkkauskorvausten leikkausta osana laskennallista korvausta. Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan on arvioitava, miten laskennallisen korvauksen korvausajan leikkaaminen vaikuttaa tulkkauskorvauksiin. Vaihtoehtoisena ratkaisuna Pirkanmaan hyvinvointialue esittää, että tulkitsemiskorvaukset verrattaisiin erityiskorvauskustannusten korvauksiin

korvausaikojen suhteen. Kanta-Hämeen hyvinvointialue puolestaan esittää, että tulkitsemiskustannukset sidottaisiin osaksi sote-erityiskustannuksia. Muun muassa Hyvinkään kaupunki ja Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien ja Pirkanmaan hyvinvointialueen mukaan tulkkauskorvaukset eivät nykyisinkään kata kaikkia tulkkaus-kustannuksia ja Päijät-Hämeen hyvinvointialue on huolissaan, miten hyvinvointialueet kattavat jatkossa tulkitsemiskustannukset, kun tulkkia tarvitaan usein vielä kahden vuoden maassa asumisen jälkeen. Semantix Finland Oy:n mukaan rahoituksesta leikkaamisen sijaan tulisi keskittyä tulkkien toimivallan sääntelyyn, hankintaosaamisen tehostamiseen ja terveen kilpailun tukemiseen kielipalvelualalla. Ahvenanmaan maakuntahallituksen, Maarianhaminan kaupungin, Jomalan kunnan, Ahvenanmaan kuntayhtymän ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n mukaan Ahvenanmaan kunnille syntyy nykyisin enemmän kustannuksia tulkkauksesta johtuen läsnä-tulkkauksen edellyttämään matkustamiseen Ahvenanmaalle, mikä pitäisi huomioida laskennallisen korvauksen tason määrittelyssä.

Sosiaali- ja terveysministeriön, Forssan seudun Kotouttamon, Hämeenlinnan, Kajaanin, Kristiinankaupungin, Lahden Lohjan, Pietarsaaren, Pudasjärven, Rovaniemen, Turun, Uusikaarlepyyn ja Vantaan kaupunkien, Kruunupyyn, Luodon, Padasjoen, Pedersören ja Sysmän kuntien, Kanta-Hämeen, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjois-Savon, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden, Hämeen, Uudenmaan ELY-keskuksen, Hämeen TE-toimiston, Suomen ortodoksisen kirkon, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Turun yliopiston, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan, MIELI Suomen Mielenterveys ry:n, Nuorisotutkimusseura ry:n, Pelastakaa Lapset ry:n, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n, Semantix Finland Oy:n, Suomen nuorisovaltuustojen Allianssi ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan tulkkaus-kustannusten leikkaaminen on osittain ristiriidassa hallintolain kanssa ja voi johtaa haasteisiin, kun tulkkeja ei tilata ja syntyy väärinymmärryksiä tai kun tulkkinä aletaan käyttää esim. maahanmuuttajien lapsia. Lapsiasiavaltuutetun mukaan lapset toimivat jo nykyisellään huolestuttavan usein tulkkeina ja tätä pitäisi pyrkiä ehkäisemään eikä kasvattamaan, eikä sen mukaan pelkkään ohjeistukseen nojaaminen ole riittävä toimi varmistamaan lasten oikeuksien toteutumista. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Pelastakaa Lapset ry:n mukaan viranomaisia tulee ohjeistaa esimerkiksi lasten roolista vanhempiensa tulkkeina, jotta hallinto toimii eettisesti kestäväällä tavalla. Osassa lausuntoja (mm. Hämeenlinnan kaupunki, Diakonissalaitos) koettiin, että puhelintulkkaus voi myös herättää luottamuspulaa ja estää arkaluontoisten asioiden käsittelyn asiakkaan näkökulmasta ja olla laadultaan ja tiedonsaannin näkökulmasta huono vaihtoehto. Tasa-arvovaltuutetun, Forssan seudun Kotouttamon, Helsingin kaupungin, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Turun yliopiston, Kieliasiantuntija ry:n, Monika-Naiset liitto ry:n, Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan tulkkauksen rajaamisella on vaikutuksia erityisesti sote-palveluihin, naisiin ja lapsiin. STTK ry:n ja Turun yliopiston mukaan muiden Pohjoismaiden esimerkit ovat tulkkauksen rajaamista ja maksun perimistä vastaan. Sosiaali- ja terveysministeriön, Espoon, Helsingin, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Karkkilan, Kemin, Kuopion, Kuusamon, Lahden ja Oulun kaupunkien, Hollolan, Janakkalan, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Sysmän ja Tuusulan kuntien, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Savon hyvinvointialueiden, Satakunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen, Hyvinvointialue HALI ry:n, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n Keski-Suomen, Pelastakaa Lapset ry:n, Semantix Finland Oy:n, STTK ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n, Työttömien Keskusjärjestö ry:n mukaan tulkitsemiskorvausten leikkaaminen heikentää sekä maahanmuuttaneen että viranomaisen oikeusturvaa, myös MIELI Suomen Mielenterveys ry, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto tuovat esiin riskin virheellisten päätösten kasvussa. Lausuntojen mukaan virheellisten päätösten ja väärinymmärrysten korjaaminen aiheuttaa myös hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Myös Opetushallitus ilmaisee huolensa tulkkauksen saatavuudesta. Pohjois-Savon hyvinvointialue, Kieliasiantuntijat ry, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry, Semantix Finland Oy, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry

tuovat esiin huolen laadukkaiden ja osaavien tulkkien käytöstä, jos kustannuksista pyritään säästämään. Lausunnoissa tuodaan esiin, että osa maahanmuuttajista tarvitsee tulkkauspalvelua pidempään kuin kahden tai kolmen vuoden ajan. Muun muassa Hämeenlinnan, Lahden kaupungin, Padasjoen ja Sysmän kuntien mukaan jo nykyisin on palkattu monikielistä henkilöstöä ja siirrytty etenevässä määrin etätulkkauksiin. Toisaalta esimerkiksi Ahvenanmaan maakunnan hallitus ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry tuo esiin läsnätulkkauksen tarvetta tilanteen mukaan. Karkkilan, Kemin ja Rovaniemen kaupunkien mukaan tulkkaukskustannusten alentaminen monikielisen henkilöstön tai yhteiskuntaorientaation avulla ei sovellu kaikille paikkakunnille. Myöskään Lahden kaupunki, Padasjoen ja Sysmän kunnat, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan TE-toimisto, Opetushallitus ja Suomen Pakolaisapu ry eivät näe monikielisen yhteiskuntaorientaation vähentävän tulkkauksen tarvetta, sillä siinä ei anneta yksilöllistä neuvontaa. Helsingin kaupungin mukaan matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu ei myöskään vähennä tulkkitsemistarpeita muissa viranomaisyhteyksissä.

Espoon, Jyväskylän, Kankaanpään, Kuopion, Lieksan, Lohjan, Turun, Vantaan kaupunkien, Marttilan kunnan, Kainuun hyvinvointialueen, Hämeen ELY-keskuksen, Suomen Kuntaliiton, Pakolaisneuvonta ry:n, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n mukaan vaarana on, että hallitusohjelmaan kirjatut maahanmuuttoon liittyvät kustannussäästöt jäävät kuntien maksettaviksi. Tällöin rahoitusperiaate ei toteudu. Myös Lappeenrannan kaupungin mukaan kuntien tehtäviä tulee vähentää, jos rahoitusta vähennetään. Myös valtiovarainministeriön mukaan kuntien kustannukset saattavat lähivuosina kasvaa, erityisesti joissakin kunnissa. Kainuun, Pirkanmaan hyvinvointialueen mukaan hyvinvointialueiden kustannukset lisääntyisivät ja myös valtiovarainministeriö pitää tätä mahdollisena. Lisäksi Haminan, Kotkan, Kouvolan ja Vantaan kaupunkien sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen mukaan maahanmuuttaneiden pitkittynyt työttömyys kasvattaa suoraan kuntien kustannuksia, kun työvoimapalvelut siirtyvät kuntien vastuulle 2025. Salon kaupunki, Kunta- ja hyvinvointialueuudistajat KT ja Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry nostavat yhteyden työvoimapalvelu-uudistukseen ja sen tuomaan paineeseen kunnille. Sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, Kaarinan, Lieksan ja Viitasaaren kaupunkien, Teuvan kunnan, Lapin hyvinvointialueen, Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan laskennallisten korvausten käyttöä ja riittävyttä tulee seurata pitkällä aikavälillä. Valtiovarainministeriön mukaan esityksen vaikutuksia myös hyvinvointialueiden toimintaan ja talouteen tulee lähivuosina seurata. Kunta- ja hyvinvointialueuudistajat KT:n mukaan taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi tulisi esittää arviointi korvausten tämänhetkisestä riittävydestä ja esityksen vaikutuksista riittävyteen. Lohjan kaupungin mukaan hallituksen esityksen perustelut kunnille suunnatun laskennallisen korvauksen leikkaamiselle perustuvat virheelliseen tilannekuvaan siitä, mitä kuntien maahanmuuttajapalveluissa ylipäänsä tehdään, vaikka tutkimustietoa ja selvityksiä aiheesta on saatavilla.

Kemin, Kuusamon, Pudasjärven, Varkauden kaupunkien, Janakkalan kunnan, Keski-Suomen hyvinvointialueen mukaan kaikissa kunnissa ei ole esimerkiksi Kelan tai Maahanmuuttoviraston toimipistettä, minkä vuoksi kunnassa tarvitsee neuvoa näiden palveluiden käytöstä. Jos jatkossa asiakas ohjataan hoitamaan kaikki viranomaisasiointi näissä toisella paikkakunnalla sijaitsevissa toimipisteissä, näkyvät asiakkaan lisääntyneet matkakulut suurella todennäköisyydellä kasvavina toimeentulotuen menoina. Haasteena myös digitaitojen vähyys esim. pakolaistaustaisilla, minkä vuoksi he tarvitsevat apua asioinnissa. Jyväskylän, Turun kaupungit ja Itä-Uudenmaan, Pohjois-Savon hyvinvointialueet, MIELI Suomen Mielenterveys ry nostavat esiin Digi- ja väestötietoviraston hitauden esimerkiksi kotikunnan rekisteröinnissä, minkä vuoksi kotoutumisen alkaminen viivästyy.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Haminan, Jämsän, Kotkan, Kouvolan, Kuopion, Maarianhaminan, Oulun ja Turun kaupunkien, Jomalalan kunnan, Ahvenanmaan kuntayhtymän, Varsinais-Suomen liiton, Kymenlaakson hyvinvointialueen ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n mukaan korvauksajan lyhentäminen tulee vaikeuttamaan myös tilapäistä suojelua saavien kotikuntaa hakeneiden

ukrainalaisten kotoutumisen edistämistä rahoituksen heiketessä myös heidän osaltaan. Oulun kaupungin mukaan leikkaukset kohdistuvat erityisen rankasti kiintiöpakolaisiin, joilla ei ole taustalla vastaanottopalveluissa vietettyä aikaa. Vammaisfoorumi ry:n mukaan vammaiset maahanmuuttajat tarvitsisivat erityistä tukea, jota korvausten leikkaaminen vähentää entisestään.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Forssan seudun Kotouttamon, Espoon, Helsingin, Hyvinkään, Karkkilan, Kuusamon, Lahden, Maalahden, Maarianhaminan, Närpiön, Paraisten, Pudasjärven, Rovaniemen ja Viitasaaren kaupunkien, Jomalan, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Sysmän ja Tuusulan kuntien, Ahvenanmaan kuntayhtymän, Kanta-Hämeen hyvinvointialueen, Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n sekä Hämeen, Kaakkois-Suomen, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten sekä Hämeen, Lapin, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen TE-toimistojen, Suomen ortodoksinen kirkon, Ihmisoikeusliiton, Lastensuojelun Keskusliiton, Monika-Naiset liitto ry:n, Suomen Kuntaliiton, Palveluajon ammattiliitto PAM ry:n, Pelastakaa Lapset ry:n, SAK ry:n, Siirtolaisinstituutin, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n, STTK ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n, Suomen punaisen ristin, Tehy ry:n mukaan laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen voi vähentää kuntien halukkuutta vastaanottaa pakolaisia ja tätä tulisi seurata. Lausunnoissa (mm. Espoon kaupunki, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen TE-toimisto, Monika-Naiset liitto ry, STTK ry) kannetaan huolta, että tämä keskittää pakolaistaustaisia entistä enemmän suuriin kaupunkeihin.

Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan kotoutumisen tilannetta tulisi seurata ja päätöksenteon perustua tutkittuun tietoon. Väestöliitto pitää haastavana myös, sitä että samaan aikaan hallitus on leikkaamassa järjestöjen varoista huomattavasti eli neljänneksen, mikä tulee heikentämään myös järjestöjen maahanmuuttajien kotoutumistyön mahdollisuuksia. Helsingin yliopiston mukaan, mikäli kuntien korvauksia leikataan, tulisi lisätä järjestöjen rahoitusta.

KEHA-keskus sekä Maahanmuuttovirasto kommentoivat lausunnossaan tarvittavaa järjestelmäkehitystä UMA-tietojärjestelmään laskennallisen korvauksen osalta. STTK ry:n mukaan järjestelmäkehityksen kustannuksia tulisi avata tarkemmin.

Tulkitsemismaksu

Osa lausunnonantajista (Heinolan, Jyväskylän, Kankaanpään, Lieksan, Orimattilan, Paraisten, Parkanon, Tampereen, Varkauden kaupungit, Hollolan kunta, Varsinais-Suomen liitto sekä Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueet, Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT) kannattavat esitettyä maksua. Osa lausunnonantajista (esim. Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Forssan seudun Kotouttamo, Helsingin, Haminan, Kotkan, Kouvolan, Maalahden, Närpiön, Riihimäen kaupungit, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan TE-toimisto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Ihmisoikeusliitto, Monika-Naiset liitto ry, Nuorisotutkimusseura ry, Palveluajon ammattiliitto PAM ry, Paremmiin Yhdessä ry, Semantix Finland Oy, Tehy ry) vastustavat ehdotettua maksua tai eivät näe sitä hyödylliseksi (esim. Raision ja Vantaan kaupungit, Uudenmaan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan TE-toimisto, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta). Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on rajattu esityksen ulkopuolelle. Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan rajausta on ymmärrettävä, mutta kunnan saamat säästöt pitäisi huomioida laskennallisen korvauksen jaossa kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Väestöliitto esitti, että maksu voitaisiin periä vain toistuvissa ja tahallisisa poissaolotilanteissa.

Osa lausunnonantajista (esim. Haminan, Kajaanin, Kotkan, Kouvolan, Kuopion, Lappeenrannan, Lahden, Nokian, Salon, Someron, Turun, Viitasaaren kaupungit, Marttilan, Padasjoen, Sysmän kunnat, Uudenmaan liitto, Keski-Uudenmaan ja Kymenlaakson hyvinvointialueet, Lapin, Pohjois-Karjalan, Satakunnan ja Uudenmaan ELY-keskukset, Lapin ja Uudenmaan TE-toimistot, Opintokeskukset ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen Setlementtiliitto ry) kannattaa maksun tavoitetta tai ajatusta periaatteen tasolla. Kajaanin, Mikkelin, Paraisten, Parkanon, Tampereen kaupungit, Uudenmaan liitto, Hämeen, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kannattavat maksun perimiseen liittyvää ohjausvaikutusta maahanmuuttaneiden käytökseen.

Valtaosassa lausuntoja kyseenalaistettiin muutoksen tuomat hyödyt suhteessa haittoihin. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Tasa-arvovaltuutetun, Yhdenvertaisuusvaltuutetun, Espoon, Forssan seudun Kotouttamon, Haminan, Helsingin, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Järvenpään, Kaarinan, Kajaanin, Karkkilan, Kotkan, Kouvolan, Kristiinankaupungin, Kuopion, Kuusamon, Lahden, Lappeenrannan, Lohjan, Maalahden, Mikkelin, Nokian, Närpiön, Oulun, Raision, Raaseporin, Riihimäen, Rovaniemen, Salon, Tampereen, Turun, Vantaan ja Viitasaaren kaupunkien, Janakkalan, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Sysmän ja Tuusulan kuntien, Uudenmaan liiton, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan ja Satakunnan hyvinvointialueiden, KEHA-keskuksen, Kaakkois-Suomen, Kainuun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Lapin, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten sekä Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen TE-toimistojen, Diakonissalaitoksen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Turun yliopiston, Akava ry:n, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n, Ihmisoikeusliiton, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan, Kuntoutussäätiön, Monika-Naiset liitto ry:n, Nuorisotutkimusseura ry:n, Opintokeskukset ry:n, Pakolaisneuvonta ry:n, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n, Paremmiin Yhdessä ry:n, SAK ry:n, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry:n, Suomen Kuntaliiton, Suomen Setlementtiliitto ry:n, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n, Tehy ry:n, Työttömien Keskusjärjestö ry:n, Väestöliiton, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n mukaan maksusta informoiminen ja maksun periminen luo hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, jolloin säästöt jäävät vähäiseksi tai kustannukset jopa ylittävät säästöt. Myös oikeusministeriön mukaan julkisten menojen säästöt jäävät avoimeksi.

Myös tulkkaustarpeiden arvioidaan kasvavan ja järjestelmäkehityksen vaativan resursseja ohjeistuksen antamisen ja selvityksen tukemisen myötä. Turun kaupungin, Janakkalan kunnan ja Hämeen TE-toimiston mukaan ohjeistuksen ja perinnän kääntämisestä aiheutuu kunnille kustannuksia. Turun kaupungin mukaan maksu ei kata tulkkaus-kustannuksia ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen mukaan asiakas saattaa joutua tilanteeseen, jossa hän maksaa enemmän kuin todellinen kustannus olisi, koska tulkkauksen hinta vaihtelee. Varkauden kaupungin mukaan kunnille tulee myöntää rahoitus järjestelmän rakentamiseen. Hyvinkään kaupungin, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien mukaan tulisi kehittää valtakunnallinen järjestelmä. Myös KEHA-keskus nostaa esiin resurssi- ja rahoitustarpeet järjestelmäkehitykselle. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n mukaan, jos Ahvenanmaan kunnilla on mahdollisuus periä tulkkausmaksuja, tulisi järjestelmän olla saatavilla myös ruotsiksi. Nokian kaupungin mukaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen laskutus käytännöt ovat osoittautuneet joustamattomiksi ja työllistäviksi kun laskuja on osoitettu perheille, joiden taloudellisessa tilanteessa maksun periminen ei ole kohtuullista.

Osa lausunnonantajista (mm. Kajaanin, Lahden, Närpiön, Someron, Vaasan kaupungit, Padasjoen ja Sysmän kunnat) pitää epärealistisena maksujen saamista. Myös Espoon, Mikkelin, Tampereen, Turun kaupungit, Marttilan kunta, Diakonissalaitos, Monika-Naiset liitto ry, Pakolaisneuvonta ry, STTK ry, Suomen Kuntaliitto ja Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry pitävät haasteena asiakkaiden maksukykyä. Osa lausunnonantajista (mm. Forssan seudun Kotouttamo, Helsingin, Hämeenlinnan, Järvenpään, Kuusamon, Mikkelin, Nokian, Vaasan

kaupungit, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjois-Savon hyvinvointialueet sekä Lapin, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Satakunnan ja Uudenmaan ELY-keskukset, Hämeen ja Pohjanmaan TE-toimistot, Kuntoutussäätiö, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Pakolaisapu ry) katsoo, että maksu voitaisiin joutua kattamaan ehkäisevällä tai täydentävällä toimeentulotuella, jolloin valtion kustannukset ja hyvinvointialueen työmäärä vain kasvaisivat. Kansaneläkelaitoksen mukaan ehdotettua maksua ei otettaisi huomioon perustoimeentulotuessa menona. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan vaikka asiakkaille ei myönnettäisi täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea suoraan tulkkauskustannusten perimismaksuihin, voi asiakkaan taloudellisen kokonaistilanteen vuoksi tulla välttämättömäksi tukea häntä esimerkiksi ravinnonsaannin turvaamisen perusteella, kun hän on käyttänyt perusosastaan merkittävän summan perimismaksuihin. Muutamassa lausunnossa (mm. Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Hyvinkään, Kristiinankaupungin, Maalahden, Mikkelin ja Viitasaaren kaupungit, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Keski-Pohjanmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet, Diakonissalaitos, Ihmisoikeusliitto, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, Pelastakaa Lapset ry, SAK ry) kannettiin huolta myös taloudellinen huolen ja maksuhäiriömerkinnän vaikutuksesta maahanmuuttajan elämään. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan tiettyjen ajanvarausten osalta asiakas saattaa joutua kohtuuttomaan tilanteeseen, jos häneltä peritään tavanomaiseen tapaan ajanvarauksen peruuttamatta jättämisen lisäksi tulkkauskulujen peruuttamatta jättämisen kuluja.

Lohjan, Rovaniemen, Tampereen kaupunkien ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan tulisi selvittää asiakkaan omasta laiminlyönnistä johtuvien varatulle ajalle tulematta jättäneiden osuus. Vantaan kaupungin ja Pohjois-Karjalan TE-toimiston mukaan kyseessä on haavoittuva ihmisryhmä, jonka vuoksi usein löytyisi syy olla perimättä maksua. Haminan, Hämeenlinnan, Karkkilan, Kotkan, Kouvolan, Kuopion, Lohjan, Mikkelin, Raision, Raaseporin, Riihimäen ja Rovaniemen kaupunkien, Kymenlaakson hyvinvointialueen, Kaakkois-Suomen, Pohjois-Savon ja Uudenmaan ELY-keskusten, Hämeen, Pohjois-Karjalan ja Uudenmaan TE-toimistojen, Turun yliopiston, Akava ry:n, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n, SAK ry:n, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n mukaan käyttämättä jääneet tulkkaukset ovat harvinaisia tai liittyvät usein harvinaisiin kieliin ja käyttämättä jääneitä tulkkeja käytetään muuhun asiakastyöhön, jolloin kustannuksia ei voida pitää merkittävänä. Oikeusministeriön mukaan varatun tulkin palvelut pystytään usein hyödyntämään muiden samankielisten asiakkaiden puhelinpalveluun, mutta mahdollisuutta ei välttämättä ole pienemmillä kunnilla. Myös mm. Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja Helsingin yliopiston mukaan käyttämättä jääneet ajat ovat varsin vähäiseksi koettu ongelma. Mikkelin kaupungin mukaan tilanteissa esiintyy usein myös tavoitettavuuden haastetta. Pohjois-Karjalan TE-toimisto kysyy, peritäänkö kustannukset myös silloin, jos tulkki saadaan hyödynnettyä muihin tehtäviin. Karkkilan kaupunki ja Satakunnan hyvinvointialue kysyvät, peritäänkö maksu jokaisesta peruuttamatta jääneestä tapaamiskerrasta.

Hyvinkään kaupungin, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien mukaan laissa tulisi säätää velvoittavaksi tapaamiseen osallistuminen, jotta sanktiomaksu voitaisiin periä. Suomen Kuntaliitto ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy ehdottavat, että tulkkaussopimukset kilpailutettaisiin siten, että niissä olisi joustava peruutusehto.

Useissa lausunnoissa pidetään välttämättömänä, että maahanmuuttaja ymmärtää maksun perimismahdollisuuden sekä ajan peruuttamisen ohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry pitävät kannatettavana esityksen pykälämuotoilua, jossa asia on selkeästi ilmaistu. Myös oikeusministeriön mukaan sääntelyä voidaan lähtökohtaisesti pitää sinänsä mahdollisena ja sääntelytavaltaan riittävän täsmällisenä. Oikeusministeriö tuo esiin, että maahanmuuttaneiden kohdalla kielikysymykset korostuvat ja että keskeistä on, että maksun periminen on mahdollisuus. Kuntoutussäätiö ja Siirtolaisuusinstituutisäätiö pitävät myönteisenä sitä, että maksun perimistä on ehdotuksen mukaan arvioitava yksilöllisesti sekä käyttämättä jättämisen syyn että maksun perimisen kohtuullisuuden mukaan. Myös Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry:n kohtuullisuutta on arvioitava laajasti. Hyvinkään, Järvenpään, Närpiön, Kuopion ja Lappeenrannan kaupungin,

Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Satakunnan hyvinvointialueen sekä Hämeen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjois-Savon, Satakunnan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten sekä Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen ja Varsinais-Suomen TE-toimistojen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n, Opintokeskukset ry:n, Paremmiin Yhdessä ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n ja Väestöliiton mukaan on tärkeää luoda valtakunnalliset käytännöt, viestit ja ohjeet tapauskohtaiseen harkintaan ja viestintään eikä eri kieliryhmiä saa kohdella epäyhdenvertaisesti. Myös Keski-Suomen hyvinvointialue nostaa esiin ohjauksen kehittämisen. Lausunnoissa kysytään, edellytetäänkö esimerkiksi lääkärintodistusta. Suomen Pakolaisapu ry nostaa esiin, miten varmistetaan henkilön tavoittaminen eli yhteystietojen ajantasaisuus, jos henkilö on muuttanut. Forssan seudun Kotouttamon, Helsingin, Turun ja Varkauden kaupunkien, Satakunnan hyvinvointialueen sekä Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Uudenmaan TE-toimistojen mukaan ohjeistus maksusta tulee kääntää valtakunnallisesti eri kielillä. Siirtolaisuusinstituutissaatiön mukaan mahdollinen muutos edellyttää monikielistä ja -kanavaista tiedottamista. Satakunnan ELY-keskus kysyy, miten määritellään maahanmuuttajan riittävän hyvin osaama kieli. Myös Satakunnan hyvinvointialue, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset ja Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistot ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry nostavat esiin maahanmuuttaneiden vaihtelevan luku- ja kirjoitustaidon tason. Lausunnoissa (mm. Diakonissalaitos, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry ja Suomen Pakolaisapu ry) nostetaan esiin myös maahanmuuttaneiden digitaitojen vähäisyys.

Useissa lausunnoissa (mm. Espoon, Helsingin, Maalahden, Närpiön, Raision ja Turun kaupunkien, Satakunnan hyvinvointialueen, Satakunnan, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-keskusten, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjanmaan TE-toimistojen, Uudenmaan liiton, Nuorisotutkimusseura ry:n, Pakolaisneuvonta ry, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n) pidetään haastavana kohtuullisuuteen/kohtuuttomuuteen liittyvää harkintaa ja se aiheuttaa kustannuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Kaarinan, Kokkolan, Lahden, Raision, Riihimäen, Turun kaupungin, Padasjoen ja Sysmän kuntien, Hämeen TE-toimiston ja Väestöliiton mukaan maksun periminen edellyttää harkintaa kunnan viranhaltijoilta, joka aiheuttaa kustannuksia ja on mahdollista, että takaisinperintää sovelletaan eri tavoin eri puolilla maata. Lohjan kaupungin mukaan harkinta vaatii viranomaispäätöksen. Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden mukaan kohtuuttomuuden arviointi edellyttää myös toisen viranomaisen (hyvinvointialueen) osallistumista. Myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueen mukaan kunnan mahdollisuus arvioida asiakkaan kielitaitoa taikka lukutaidottomuutta on varsinkin ensimmäisen ajanvarauksen yhteydessä rajallinen. Espoon kaupungin mukaan harkinnan kustannukset olisivat korkeammat kuin tulkkauksenkustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kohtuullisuusarvioinnissa on huomioitava ensisijaisesti lapsen etu, jottei vanhempien haasteista ei aiheudu lapsen asemaa ja oikeuksia heikentäviä seurauksia.

Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan asiakkaalla tulee olla myös todellinen mahdollisuus antaa oma vastineensa takaisinperinnän yhteydessä. Haminan, Hyvinkään, Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan ja Rovaniemen kaupungit, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Kymenlaakson ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ja Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry nostavat esiin myös valitusmahdollisuuden ja valituskanavien rakentamisen. Mm. Järvenpään ja Kuusamon kaupunkien, Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan selvityksen tekemisessä tukeminen voi aiheuttaa lisäkustannuksia kunnalle. Järvenpään kaupungin mukaan selvityksen tekeminen itsenäisesti kotoutumisajan alkuvaiheessa on mahdotonta.

Uudenmaan liiton ja Turun yliopiston mukaan maksamattoman laskun periminen viivästyskorkeineen voi aiheuttaa ongelmia sekä kunnan että maahanmuuttajan kohdalla. Espoon, Hyvinkään, Maalahden ja Närpiön kaupunkien, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, Pirkanmaan ELY-keskuksen, Pirkanmaan TE-toimiston sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan sanktiointi

heikentää luottamusta viranomaisiin. Espoon kaupungin mukaan erityisesti kotona lapsia hoitavien vanhempien motivointi osallistumaan kotoutumispalveluihin heikentyisi maksun myötä.

Maalahden ja Närpiön kaupunkien, Kaakkois-Suomen, Pohjois-Savon, Satakunnan ja Uudenmaan ELY-keskusten mukaan esitykseen liitetty ohjausvaikutus toteutuu jo nyt, sillä työnhaku ja oikeus työttömyysetuteen päättyy, jos asiakas jättää toistuvasti tulematta sovituille ajoille. Pohjanmaan ELY-keskus ja Pohjanmaan TE-toimisto ehdottavat työttömyysturvalain muuttamista siten, että työnhaku päättyisi jo yhdestä peruuttamatta jääneestä ajasta. Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan myös toimeentulotuen perusosaa voidaan alentaa, jos esimerkiksi kotoutumissuunnitelmaa ei saada laadittua. Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten, Varsinais-Suomen TE-toimiston ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan tällöin kyseessä olisi eräänlainen kaksoisrangaistus. Oikeusministeriön mukaan voimassaolevaan lainsäädäntöön perustuva seuraamus (työttömyysetuteuden menettäminen) on siten luonteeltaan todellisuudessa ankarampi kuin ehdotettu maksun periminen, ja tulisi arvioida kohtuuttomuutta siltä osin. Oikeuskanslerinviraston mukaan esityksen perusteluja tulisi täydentää julkisoikeudellisten maksujen osalta tuoden esiin, ettei kyseessä ole rangaistuksellinen hallinnollinen sanktio. Myös oikeusministeriö yhtyy näkemykseen, ettei kyseessä ole rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamusmaksu.

Riihimäen ja Vaasan kaupunkien sekä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen mukaan ohjausvaikutus jää vähäiseksi. Hämeen ELY-keskuksen mukaan muutos ei saisi kannustaa asiakasta tulemaan sairaana varatulle ajalle. Haminan, Kotkan, Kouvolan, Pudasjärven ja Riihimäen kaupunkien ja Kymenlaakson hyvinvointialueen mukaan eri kulttuurin edustajan ja eri aikakäsityksen omaavan henkilön saattaa olla vaikea ymmärtää peruuttamattoman ajan kustannusten takaisin perinnästä. Lappeenrannan kaupunki nostaa vaihtoehtoisena toimintamallina sen, että jos maahanmuuttanut ei saavu tapaamiseen, seuraavalle ei varata etukäteen tulkkia vaan hyödynnetään pikatulkkausta. Espoon kaupunki, Keski-Uudenmaan hyvinvointialue, Satakunnan ELY-keskus, Lastensuojelun Keskusliitto, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry ja Tehy ry esittävät, että ohjausvaikutus saavutettaisiin ohjauksen ja neuvonnan keinoin, ei maksun kautta. Kemin kaupunki esittää, että ajanvarausjärjestelmiä parantamalla vältettäisiin käyttämättä jääneitä aikoja maksua paremmin.

Hyvinkään ja Jämsän kaupunkien, Janakkalan, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Kanta-Hämeen, Länsi-Uudenmaan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset sekä Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen TE-toimistot, Föreningen Luckan r.f. - Luckan integration, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Paremmiin Yhdessä ry, STTK ry, Suomen Pakolaisapu ry, Suomen punainen risti ja Suomen Setlementtiliitto ry toteavat, että esitys asettaa myös erikieliset maahanmuuttaja-asiakkaat eriarvoiseen asemaan, kun esimerkiksi englanninkielisille asiakkaille ei yleensä tilata tulkkia ja henkilöstön kielitaito vaihtelee alueittain. Svenska Finlands folkting:n mukaan välillä tulkitsemiselle on tarvetta jopa tilanteissa, joissa asiakas puhuisi ruotsia, viranomaisen kielitaidon puutteen vuoksi. STTK ry:n mukaan ajan perumiskäytännöt vaihtelevat TE-palveluissa nykyisin, mikä pitää huomioida ennen työvoimapalvelu-uudistusta. Keski-Suomen TE-toimiston mukaan esitystä on syytä arvioida suhteessa hallintolain 8 ja 26 §:ään, jotka koskevat maksutonta neuvontaa sekä viranomaisten tulkitsemista. Sosiaali- ja terveysministeriön, Espoon, Helsingin, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Karkkilan, Kemin, Kuopion, Kuusamon, Lahden ja Oulun kaupunkien, Hollolan, Janakkalan, Marttilan, Mäntsälän, Nurmijärven, Padasjoen, Sysmän ja Tuusulan kuntien, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueiden, Satakunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen, Hyvinvointiala HALI ry:n, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n, Pelastakaa Lapset ry:n, Semantix Finland Oy:n, STTK ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n ja Työttömien Keskusjärjestö ry:n mukaan oikeusturvahaasteita syntyy, jos tulkin käyttöä aletaan välttää. Kuten edellä laskennallisen korvauksen perusteluissa on kuvattu, useat lausunnonantajat kantavat huolta myös siitä, että käytetään esimerkiksi lapsia

tulkkina. Ihmisoikeusliiton ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan henkilön oikeusturvan ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta on tärkeää, että henkilölle voidaan tarjota palvelua kielellä, jolla hän riittävällä tasolla ymmärtää. Hämeenlinnan kaupungin mukaan viranomaisten tulisi todistaa, että kutsu tapaamiseen on lähetetty hallintolain mukaisesti varmistaen vastaanottajan saaneen tiedonannon kielellä, jota hän ymmärtää. Hyvinvointiala HALI ry:n mukaan on seurattava tulkitsemisen käyttöä.

Hyvinkään, Hämeenlinnan, Karkkilan, Kemin, Kuusamon, Lieksan, Oulun, Pudasjärven, Salon, Vaasan ja Viitasaaren kaupunkien, Maalahden, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Keski-Suomen, Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen sekä Pirkanmaan ja Satakunnan ELY-keskusten, Pirkanmaan TE-toimiston, Helsingin yliopiston, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan ja Nuorisotutkimusseura ry:n, Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n, Pakolaisneuvonta ry:n, Paremmiin Yhdessä ry:n, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n ja Tehy ry:n mukaan maksun periminen on kuitenkin haasteellista tai jopa kohtuutonta juuri kotoutumisen alkuvaiheessa ja haavoittuvassa asemassa olevalta ryhmältä. Lieksan ja Pudasjärven kaupunkien ja Keski-Suomen hyvinvointialueen mukaan maksua voisi hyödyntää paremmin siinä kohtaa, kun maahanmuuttanut tuntee jo suomalaisia viranomaiskäytäntöjä. Tasa-arvovaltuutetun, Kemin ja Raision kaupungin, Satakunnan ELY-keskuksen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Ihmisoikeusliiton, Miessakit ry:n, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n ja Väestöliiton lausunnoissa nostetaan esiin kohderyhmän haavoittuvuutta ja tuodaan esiin, että jos maahanmuuttaja-asiakkaalla on puutteellinen kielitaito tai elämänhallintaan liittyviä haasteita, muutos voi heikentää heidän hyvinvointiaan entisestään. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan Tanskassa tehdyn tutkimuksen mukaan rajausta maksuttomaan tulkkaukseen vaikutti erityisesti vähätuloisiin ja terveyshaasteista kärsiviin, mikä lisäsi terveyspalvelujen saatavuuden eriarvoisuutta. Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry nostaa lausunnossa esiin, että Norjan selvitys ja sitä seurannut kielteinen kanta tulkkauskulujen perimiseen, kertoo, että byrokratian ja sanktioiden sijasta voisi olla edullista kehittää asiakkaiden luottamussuhdetta palvelujärjestelmää kohtaan.

Salon kaupungin mukaan kunta ei sanktioi muissa palveluissa, joten tällainen sanktiomaksu kaikkein haavoittuvimmille ryhmille on kohtuuton. Lastensuojelun Keskusliiton ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n mukaan tulee seurata, muodostuuko maksu kohtuuttomaksi ja tarvittaessa muuttaa sääntelyä tai ohjeistusta. Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n mukaan maksun periminen asiakkailta olisi eriarvoistavaa. Lahden kaupunki, Padasjoen ja Sysmän kunnat kysyvät, miten toimitaan asiakkaiden kohdalla, jotka jättävät saapumatta sovitulle ajalle, johon on voitu kutsua esim. moniammatillinen tiimi, muttei tarvita tulkkauspalveluja. Forssan seudun Kotouttamo, Helsingin kaupunki, Pohjanmaan ja Satakunnan ELY-keskukset, Pohjanmaan TE-toimisto, Suomen punainen risti ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry esittävät, että jos maksu peritään, se perittäisiin kaikilta asiakkailta, ei vain maahanmuuttajilta tulkkaukseen liittyen eikä sitä kutsuttaisi tulkkausmaksuksi. Myös Jämsän kaupunki esittää, että kyseessä olisi soten kaltainen sanktiomaksu, joka ei olisi sidoksissa tulkkaukseen. Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan maksu vääristää kuvaa tulkitsemisen arvosta ja heikentää tulkkien työllistymistä. Myös KEHA-keskuksen sekä Hämeen, Kaakkois-Suomen ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten ja Hämeen ja Varsinais-Suomen TE-toimistojen ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan maksu asettaa kotoutuja-asiakkaat eriarvoiseen asemaan muiden työnhakijoiden kanssa. Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan TE-toimistojen mukaan yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää se, että peritäänkö käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannukset kotoutujien lisäksi niiltä asiakkailta, joiden kotoutumisaika on ylittynyt, mutta jotka edelleen tarvitsevat tulkkauspalveluita.

Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry pitävät tärkeänä, ettei maksua peritä alle 18-vuotiaalta. Vammaisfoorumi ry:n mukaan kohtuuttomuuden arvioinnissa tulisi huomioida

sairaudet ja vammat, jotka vaikeuttavat suomen tai ruotsin kielen oppimista. Suomen Somalinaisten kehitys ry:n mukaan ensimmäisellä kerralla tulisi antaa varoitus ja maksun tulisi olla pienempi. Forssan seudun Kotouttamon mukaan maksun tulisi olla kohtuullinen, esim. 20 euroa.

Haminan, Helsingin, Hämeenlinnan, Järvenpään, Kotkan, Kouvolan, Kuusamon ja Oulun kaupungit, Kymenlaakson, Länsi-Uudenmaan, Satakunnan hyvinvointialueet sekä Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjois-Savon ja Satakunnan ELY-keskukset sekä Kaakkois-Suomen ja Lapin TE-toimistot, Diakonissalaitos, Turun yliopisto, Paremmiin Yhdessä ry ja Suomen Setlementtiliitto ry nostavat lausunnoissaan luku- ja kirjoitustaidottomat. Hämeen ja Keski-Suomen TE-toimistojen mukaan lukutaidottomille pitäisi varata tulkki ohjeistuksen antamiseen, mikä lisää kustannuksia. Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry nostaa esiin myös iäkkäät henkilöt. Haminan, Kemin, Kotkan, Kouvolan ja Rovaniemen kaupunkien, Kymenlaakson hyvinvointialueen, Paremmiin Yhdessä ry:n, Suomen Setlementtiliitto ry:n mukaan aikoja jää peruuttamatta sen vuoksi, ettei maahanmuuttanut osaa peruuttaa aikaa. Jämsän kaupunki nosti esiin myös ikääntyneet maahanmuuttaneet. Rovaniemen kaupunki, KEHA-keskus, Kuurojen liitto ry, Vammaisfoorumi ry sekä Itä-Uudenmaan hyvinvointialue nostavat lausunnoissaan esiin kuurot ja viittomakieltä käyttävät. Kuurojen liitto ry:n ja Vammaisfoorumi ry:n mukaan kuuroille maahanmuuttaneille tieto maksusta tulee antaa kielellä, jota he ymmärtävät, ja että kuuroille maahanmuuttajalle tulisi antaa mahdollisuus antaa selvitys muuten kuin kirjallisesti tai vaihtoehtoisesti apua kirjallisen selvityksen tekemiseen, mikäli hän sellaista tarvitsee.

Oikeusministeriö huomauttaa, että perusteluja olisi syytä täsmentää tulkitsemisen säädöspohjan osalta sekä täsmentää käytettyä terminologiaa (tulkitseminen vs. tulkkaus).

Pakolaisten vastaanotto

Sosiaali- ja terveysministeriön, Haminan, Järvenpään, Karkkilan, Kemin, Kokkolan, Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan, Lieksan, Mikkelin, Nokian, Parkanon, Paraisten, Riihimäen, Someron, Tampereen, Turun, Vantaan, Varkauden ja Viitasaaren kaupunkien, Marttilan ja Teuvan kuntien, Varsinais-Suomen liiton, Kymenlaakson, Pohjanmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen, Satakunnan ELY-keskuksen, Hämeen ja Pohjanmaan TE-toimistojen, Kansaneläkelaitoksen, Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Turun yliopiston, Akava ry:n, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan, Miessakit ry:n, Opintokeskukset ry:n, SAK ry:n ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan kunnan ja hyvinvointialueen tehtävänjakoa kuntapaikalle ohjattavan vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jaon osalta on selkeytettävä. Lappeenrannan ja Rovaniemen kaupungin, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen ja Kirkkohallituksen mukaan vastuunjako pakolaisten vastaanotossa kunnan ja hyvinvointialueen välillä on epäselvä. Hämeenlinnan ja Jämsän kaupunkien mukaan päällekkäistä työtä on vältettävä. Lappeenrannan kaupungin mukaan tehtävä ei aina ole kovin selkeästi määriteltävissä joko kunnan tai hyvinvointialueen tehtäväksi ja resurssikysymykset ja totuttu tapa toimia voivat vaikuttaa näkökulman valintaan. Kansaneläkelaitoksen mukaan työnjako jää edelleen jokseenkin tulkinnanvaraiseksi.

Osa lausunnonantajista (mm. Espoon, Helsingin, Jyväskylän, Lappeenrannan, Parkanon, Pietarsaaren, Uuskikaarepyyn, Vantaan ja Varkauden kaupungit, Kruunupyyn, Luodon ja Pedersören kunnat, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Satakunnan ELY-keskus, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat KT) kannattaa pykälään esitettyä muutosta. Useat lausunnonantajista (Haminan, Kajaanin, Kotkan, Kouvolan, Lohjan ja Vaasan kaupungit, Janakkalan kunta sekä Etelä-Karjalan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueet sekä Kainuun, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon ELY-keskukset, Nuorisotutkimusseura ry) lausuivat vastustavansa muutosta. Enemmistö lausunnonantajista kuitenkin vastustaa tai pitää muutosta ongelmallisena jäljempänä tarkemmin kuvatuista syistä.

Myös Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo tarpeettomaksi määritellä kunnan ja hyvinvointialueen vastuita näin yksityiskohtaisesti. Useissa lausunnoissa (mm. Forssan seudun kotouttamo, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Kaarinan, Kuopion, Kuusamon, Oulun kaupungin, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Keski-Suomen, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan hyvinvointialueen, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Uudenmaan ELY-keskusten, Pohjanmaan TE-toimiston) katsotaan, että vastuu pakolaisten vastaanottoon kuuluvista toimenpiteistä (ml. asunnon kalustamisessa) kuuluu olla kunnalla. Myös Kajaanin kaupungin mukaan esitys on ristiriidassa eduskunnan edellytysten kanssa, joiden mukaan kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä on kunnalla. Kuusamon kaupungin mukaan vastuun siirtäminen hyvinvointialueille ei ole tarkoituksenmukaista. Kansaneläkelaitoksen ja Salon kaupungin mukaan muutos ei selkeytä työnjakoa. Järvenpään kaupungin, Varsinais-Suomen liiton, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Varsinais-Suomen TE-toimiston mukaan laissa ei tulisi säätää vastuista liian jyrkästi ja yksityiskohtaisesti.

Muun muassa Kaarinan, Oulun, Pietarsaaren, Rovaniemen, Uuskikaarlepyyn ja Vaasan kaupunkien sekä Kruunupyyn, Luodon ja Pedersören kuntien mukaan nykyinen työnjako on toimiva. Sosiaali- ja terveysministeriön, Hyvinkään, Kajaanin, Lappeenrannan kaupungin, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Pohjois-Pohjanmaan Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan kunnan ja hyvinvointialueen tehtävänjaosta tulee valmistella selkeä ohjeistus. Hyvinkään kaupungin sekä Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien mukaan hyvinvointialueita pitäisi ohjeistaa myös toimeentulotuen myöntämisessä, jotta käytännöt olisivat yhdenmukaisia eri puolella Suomea.

Haminan, Hyvinkään, Kotkan, Kouvolan, Rovaniemen, Salon ja Vaasan kaupunkien, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Keski-Suomen, Kymenlaakson ja Lapin hyvinvointialueiden, Pohjois-Karjalan ja Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan palveluiden pilkkominen ja vastuun jakaminen kahden organisaation välille lisää byrokratiaa ja kustannuksia sekä voi aiheuttaa katkoksia palveluissa, jos on epäselvää kuka vastuussa asiakkaan palvelujen järjestämistä. Lisäksi Kajaanin ja Kuusamon kaupungin, Janakkalan kunnan ja Etelä-Karjalan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen sekä KEHA-keskuksen, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan kunnat ovat yhdessä hyvinvointialueiden kanssa tehneet työnjakoa ja rakentaneet yhteistyötä ja toimivia palveluprosesseja koko vuoden 2023 ja tämän työn tulokset (ja sen pohjalta tehty resursointi) menevät hukkaan ja resursseja kaivataan lisää, jos työnjakoa aletaan lakimuutoksen myötä laittaa uusiksi.

Kirkkohallitus esittää, että vastuu pakolaisten vastaanotosta säädettäisiin kokonaan jommankumman viranomaisen vastuulle. Tampereen kaupungin mukaan, jos asiakkaan palvelutarpeiden pääpaino on lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa, niin tällöin hyvinvointialueen olisi tarkoituksenmukaista ottaa kokonaiskoordinointivastuu asiakkaan kotoutumisen edistämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön, Hämeenlinnan ja Mikkelin kaupunkien, Varsinais-Suomen liiton, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Varsinais-Suomen TE-toimiston ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan pitää jättää tilaa paikalliselle sopimiselle. Mikkelin kaupungin mukaan on hyvä lähtökohta, että kunnat, hyvinvointialueet, ELY-keskukset ja muut viranomaiset tekevät yhteistyötä ja sopivat käytännön asioista osin myös paikallisesti. Myös Lapin ELY-keskuksen, Lapin TE-toimiston ja Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry:n mukaan tulisi korostaa kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön tärkeyttä.

Lohjan kaupunki tuo myös esiin, ettei hallitusohjelman mukaista kaupassa käynti-tehtävää ole kunnille säädetty kotoutumislaisissa. Hyvinkään, Jyväskylän, Järvenpään, Kuusamon, Lohjan, Turun kaupungin ja Janakkalan, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n, Suomen Pakolaisapu ry:n, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n mukaan ”kaupassa käymisessä avustaminen” on kasvanut mittasuhteiltaan huomattavan suureksi, vaikka kyseessä on marginaalinen tehtävä. Myös Väestöliitto nostaa esiin huolen, onko

kiintiöpakolaisten todelliset tarpeet huomioitu valmistelussa. Hämeenlinnan ja Lohjan kaupunkien mukaan nytkään ei avusteta ketään kaupassa asioinnissa eikä missään muussakaan asiassa, jos ammattilaisen arvio on, että asiakas selviää tehtävästään itsenäisesti. Lohjan kaupungin mukaan ei ole olemassa mitään viitteitä siitä, että ohjaus ja tuki kohdentuisi kunnissa epätarkoituksenmukaisesti tai liiallisena todelliseen tarpeeseen nähden.

Forssan seudun Kotouttamon, Hämeenlinnan, Kajaanin, Kuusamon, Pudasjärven, Raision, Raaseporin, Rovaniemen ja Vaasan kaupunkien, Janakkalan kunnan sekä Etelä-Karjalan, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Uudenmaan, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueiden, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Varsinais-Suomen TE-toimiston, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan pakolaisten vastaanoton alkuvaiheenpalvelut eivät ole rinnasteisia sosiaalihuoltolaissa kuvattuun sosiaalihuollon tarpeeseen, vaan kyseessä on tilapäinen ja yleisluontoinen alkuvaiheen tuki. Pakolaisten tuen tarve ei vastaa sosiaalihuollon asiakkaan pitkäkestoiseen, kyvyttömyyteen perustuvaa tarvetta. Lausunnoissa tuodaan esiin myös, että sosiaalihuollon asiakkuus kuuluu alkaa sosiaalihuoltolain mukaisesta palvelutarpeen arviosta. Lausunnoissa myös katsotaan, etteivät pakolaisten vastaanoton tehtävät edellytä sosiaalihuollollista erityisosaamista. Forssan seudun kotouttamon ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan kunnilla on riittävä osaaminen pakolaisten vastaanottoon. Myös Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että pakolaisten vastaanoton tehtäviä voivat hoitaa kunnan työntekijät. Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan tehtävänjaon ei tulisi perustua tehtävän luonteeseen, esim. lentokentältä haku tai kaupassa käynnissä avustaminen, vaan asiakkaan palvelutarpeeseen. Myös Lohjan kaupungin mukaan vasta maahan tulleen asioinnissa ohjaaminen välttämättömissä arjen asioissa välittömästi maahantulon jälkeisinä päivinä on lähtökohtaisesti kunnan tehtävä, eikä asiointiin perehdyttämisen tarve välittömästi maahantulon jälkeen ei vielä suoranaisesti kerro sosiaalihuollon palvelutarpeesta.

Kanta-Hämeen, Lapin, Pirkanmaan ja Satakunnan hyvinvointialueen ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan esitetty muutos lähtisi haastamaan sosiaalihuoltolain mukaista palvelutarpeen arviointiprosessia ja sitä, että tuen tarvetta ei voida arvioida ennen maahantuloa pelkkien paperien perusteella. Sosiaali- ja terveysministeriön, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n ja Kuopion kaupungin mukaan on perusteltua, että hyvinvointialueen vastuulle kuuluu myös kotoutuja-asiakkaiden osalta tuen järjestäminen sellaisiin välttämättömiin jokapäiväisestä elämästä selviytymisen tarpeisiin, jotka sosiaalihuoltolain mukaan kuuluvat hyvinvointialueen järjestämisvelvollisuuteen kaikkien muidenkin tuen tarpeessa olevien asukkaiden osalta. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen mukaan esityksessä jää epäselväksi, mitä tarkoitetaan sillä, jos jokin tehtävä on sosiaalihuoltoa esimerkiksi ikääntyneiden tai vammaisten kohdalla. Muun muassa Pietarsaaren ja Uusikaalerpyyn kaupunkien, Kruunupyyn, Luodon ja Pedersören kuntien, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan kotoutujasta ei välttämättä koskaan tule sosiaalihuollon asiakasta. Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden mukaan muutos edellyttäisi sosiaalihuoltolain muuttamista. Myös Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan kotoutumislain perusteluissa ei voida muuttaa tulkintaa siitä, mikä on sosiaalihuoltoa. Lapin hyvinvointialueen mukaan muutos lisäisi hyvinvointialueen kustannuksia. Jyväskylän ja Lohjan kaupunkien mukaan hyvinvointialue ei voi kalustaa asuntoa etukäteen, mm. siksi että avaimet ovat asunnon varanneella kunnalla. Keski-Suomen hyvinvointialueen mukaan esimerkiksi asunnon kalustamista on hoidettu järjestöjen toimesta eikä se kannata tehtävän siirtämistä hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan toimeentulotuen lähtökohtana on maassa oleskelu eikä ole kannattavaa hakea etukäteen toimeentulotukipäätöksiä pakolaisille asunnon kalustamista varten, eikä varsinkaan se, että hyvinvointialue hakee etuutta. Kansaneläkelaitoksen esityksestä ei ilmene, mikä aiheuttaisi ennakkoon haettujen perustoimeentulotuen määrän kasvun, kun käytäntö on jo olemassa.

Forssan seudun kotouttamo, Kaarinan kaupunki, Hämeen, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon ELY-keskukset ja Työttömien Keskusjärjestö ry

kyseenalaistavat, kannattaako hyvinvointialueita kuormittaa uusilla tehtävillä tässä vaiheessa. Myös Lapin hyvinvointialueen mukaan sosiaalihuollon tulisi voida keskittyä sosiaalihuollon osaamista vaativiin tehtäviin. Sosiaali- ja terveysministeriön, Hyvinkään, Kajaanin kaupungin, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Etelä-Karjalan, Itä-Uudenmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueiden sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hyvinvointialueille pitää varmistaa resurssit tehtävän hoitamiseen, jos se säädetään. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan esityksessä ei ole avattu, miten hyvinvointialueen tulisi kattaa henkilöstön uudelleen resursoinnista aiheutuvat kustannukset ja muutos aiheuttaa toimintaansa rakentaneille hyvinvointialueille uusia vastuuta, joiden hoitamiseen ei ole esitetty vastaavaa rahoitusta. Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n mukaan, mikäli hyvinvointialueille ohjataan tehtäviä, niiden toteuttamiseksi tulee myös antaa käyttöön riittävä määrä kielipalveluresursseja. Kemin, Nokian ja Oulun kaupunkien, Satakunnan ELY-keskuksen, Erikoiskaupan liitto Etu ry:n, mukaan sekä kunnan että hyvinvointialueen resurssit tehtävään tulee varmistaa. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen mukaan kustannukset tulisi korvata hyvinvointialueelle täysimääräisesti. Pohjois-Savon ELY-keskuksen mukaan muutos ei tuo myöskään säästöjä valtiolle.

Oulun kaupungin mukaan tulisi selkeyttää, koskeeko 44 §:n muutos vain kiintiöpakolaisia vai muitakin kuntapaikalle ohjattavia. Salon kaupungin mukaan kyse ei ole ensimmäisten päivien vaan esimerkiksi kolmen kuukauden mittaisesta työstä. Rovaniemen kaupungin mukaan pykälän perusteluja tulisi selkeyttää tehtävien siirron osalta. Jyväskylän, Kuusamon kaupunkien sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan mukaan kunnilla on jo olemassa yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä mahdollisuudet yhteistyön ylläpitämiseen liittyen esimerkiksi kiintiöpakolaisten vastaanottoon ja asuntojen kalustamiseen.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen mukaan esitys asunnon välttämättömän varustuksen sekä maahantulon ensipäivinä tarvittavan asiointin tuesta edellyttäisi, että kuntien olisi jatkossa kuultava hyvinvointialuetta jokaisen kuntapaikalle vastaanotettavan henkilön osalta. Kunta ei kuitenkaan lain perusteella ole velvoitettu huomioimaan hyvinvointialueen resurssitilannetta vastaanotosta tai sen aikataulusta päättäessään. Myös Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan hyvinvointialueiden mukaan vastaanoton tehtävien tulisi kuulua kunnalle, koska kunta päättää vastaanotosta. Lisäksi Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan pakolaisten vastaanotosta päättämistä tulisi tarkastella uudelleen, jos esitetyn kaltaista muutosta työnjakoon esitetään. Lausuntojen perusteella tehtävänjaon muutos haastaisi sujuvaa kuntaan vastaanoton prosessia ja edellyttäisi prosessissa mukana olevien toimijoiden aiempaa tiiviimpää yhteistyötä vastaanoton ajankohdasta ja saapumiseen liittyvien järjestelyjen sekä alkuvaiheen tuen varmistamiseksi. Föreningen Luckan r.f. - Luckan integration ja Svenska Finlands folkting nostivat esiin, että kuntapaikkoja myönnettäisiin enemmän ruotsinkielisistä kunnista ja ruotsin kielellä kotoutumista lisättäisiin.

Mikkelin kaupungin, Kanta-Hämeen, Länsi-Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Satakunnan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen mukaan tulisi arvioida laskennallisen korvauksen jakautumista, jos muutos tehdään. Espoon, Heinolan, Jämsän, Kuopion, Lahden, Orimattilan, Raision, Turun ja Varkauden kaupunkien ja Hollolan, Padasjoen ja Sysmän kuntien mukaan muutoksen ei pitäisi vaikuttaa laskennalliseen korvaukseen. Lausunnoissa nähdään, että tehtävän vähennys on marginaalinen ja korvausten leikkaus heikentää kuntien halukkuutta ottaa vastaan pakolaisia. Varkauden kaupunki esittää, että kuntakorvauksia voitaisiin jotenkin eritellä näiden tehtävien painottumisen ja asiakastyypin mukaan. Paraisten kaupungin mukaan Suomeen hyväksytyjen pakolaisten määrä tulee pitää sellaisella tasolla, että pakolaisia vastaanottavat kunnat ottavat jatkuvasti vastaan uusia. Tämä tarkoittaa, että kunnissa ylläpidetään osaamista ja varautumista. Nuorisotutkimusseura ry:n mukaan pakolaiskiintiön pienentämisen myötä voisi ajatella olevan mahdollista panostaa vahvemmin tai vähintään yhtäläisesti pienenevään joukkoon ihmisiä.

Tampereen kaupunki esittää, että kunta voisi hakea KEHA-keskukselta korvaukset vuokrakuluista siihen asti, kunnes saapunut kiintiöpakolainen on saanut henkilötunnuksen ja siirtyy itse vuokravastuulliseksi. Riihimäen

kaupungin ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan esitys vaikuttaa kuntien ELY-keskukselta hakemiin korvauspäätöksiin liittyen vastaanottoon varautumiseen sekä on ristiriidassa korvauksen kanssa. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan muutoksen johdosta hyvinvointialueen pitäisi saada vastaanottoon varautumisen korvauksia. Myös Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset nostavat esiin nykyiset kotoutumislain mukaiset korvaukset, joita ne pitävät toimivina. Pohjois-Savon ELY-keskuksen mukaan muutoksella olisi lisäksi työllistävä vaikutus ELY-keskuksille ohjauksen ja neuvonnan näkökulmasta.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen mukaan kuntapaikkakäytäntöä tulisi muuttaa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden osalta, sillä hyvinvointialue tosiasiaassa vastaa nuoren asuttamisesta ja toivottavaa olisi, että kunta tosiasiaassa järjestäisi kuntapaikan eli ensimmäisen asunnon ilman huoltajaa tulleelle.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden aikuistumisen tuen ikärajan laskeminen

Useissa lausunnoissa (mm. Forssan seudun Kotouttamo, Haminan, Heinolan, Helsingin, Hyvinkään, Järvenpään, Kotkan, Kouvolan, Kuopion, Lohjan, Nokian, Orimattilan, Paraisten, Raision, Tampereen ja Vaasan kaupungit, Hollolan, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Uudenmaan liitto, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueet sekä Kaakkois-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Satakunnan ELY-keskukset sekä Pirkanmaan ja Pohjanmaan TE-toimistot, Diakonissalaitos, Kirkkohallitus, Suomen ortodoksinen kirkko, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Akava ry, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Bildningsalliansen rf, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry, Ihmisoikeusliitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, MIELI Suomen Mielenveys ry, Pakolaisneuvonta ry:n, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Pelastakaa Lapset ry, SAK ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry, Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry, Suomen Pakolaisapu ry, Tehy ry, Työttömien Keskusjärjestö ry, Vammaisfoorumi ry, Väestöliitto, Yhteiset Lapsemme ry sekä lausunnon antanut yksityishenkilö) vastustettiin alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden aikuistumisen tuen ikärajan laskemisesta. Myös eduskunnan oikeusasiamies suhtautui kriittisesti ikärajan laskemiseen ja viittasi lausuntoonsa koskien lastensuojelulain jälkihuollon ikärajan laskemista. Tasa-arvovaltuutettu piti esitystä ongelmallisena sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu esitti, että muutosta harkittaisiin vielä tarkkaan. Satakunnan ELY-keskus esitti, että ikärajan muuttamisen sijaan korostettaisiin aiempaa enemmän yksilöllistä palvelutarvetta. Marttilan kunnan mukaan esitys on sinänsä kannatettava.

Useissa lausunnoissa (mm. Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Forssan seudun Kotouttamo, Helsingin, Hyvinkään, Kaarinan, Kristiinankaupungin, Kuopion, Lohjan, Nokian, Oulun, Pudasjärven ja Vaasan kaupungit, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueet sekä Hämeen, Keski-Suomen, Lapin, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Satakunnan ELY-keskukset, Keski-Suomen, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistot, Diakonissalaitos, Kirkkohallitus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Bildningsalliansen rf, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry, Hyvinvointialue HALI ry, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, Kuntoutussäätiö, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, MIELI Suomen Mielenveys ry, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Opintokeskukset ry, Pakolaisneuvonta ry:n, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Paremmiin Yhdessä ry, Pelastakaa Lapset ry, SAK ry, Siirtolaisuusinstituutissaatiö, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry, Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry, Suomen nuorisovaltakunnan kattojärjestö Allianssi ry, Suomen Pakolaisapu ry, Tehy ry, Vammaisfoorumi ry Yhteiset Lapsemme ry) tunnistettiin alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden olevan erityisen haavoittuvassa asemassa.

Turun kaupungin mukaan aikuistumisen tukeen pitäisi panostaa nykyistä enemmän. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Tasa-arvovaltuutetun, Jämsän, Kaarinan, Kankaanpään, Lappeenrannan, Oulun, Parkanon, Rovaniemen ja Tampereen kaupunkien, Marttilan kunnan, Uudenmaan liiton, Keski-Uudenmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueiden, Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan ELY-keskusten, Opetushallituksen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Diakonissalaitoksen, Turun yliopiston, Bildningsalliansen rf:n, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan, Kansalaisopistojen liitto KoL:n, Kuntoutussäätiön, Lastensuojelun Keskusliiton, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Monika-Naiset liitto ry, Palveluajon ammattiliitto PAM ry:n, Pakolaisneuvonta ry:n, Paremmiin Yhdessä ry:n, SAK ry:n, STTK ry:n, Suomen Akateemisten Naisten Liitto - Finlands Kvinnliga Akademikers Förbund ry:n, Suomen nuorisovaltuutetun kattojärjestö Allianssi ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n, Tehy ry:n, Työttömien Keskusjärjestö ry:n, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n, Yhteiset Lapsemme ry:n sekä lausunnon antaneen yksityishenkilön mukaan tuki ehkäisee näiden nuorten syrjäytymistä, ja muutos lisää jo muutenkin syrjäytymisvaarassa olevan ryhmän syrjäytymisriskiä. Lisäksi lausuntojen mukaan muutos heikentää nuorten kotoutumisen onnistumista, hakeutumista koulutukseen ja kiinnittymistä yhteiskuntaan ja lisää esimerkiksi hyväksikäytön uhriksi joutumisen riskiä. Lausunnoissa (mm. Helsingin, Turun kaupungit, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Pakolaisneuvonta ry) tunnustetaan myös vaikutus ylisukupolvisen kotoutumiseen eli maahanmuuttajanuorten tulevien lapsien kotoutumiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Hyvinkään, Kaarinan, Mikkelin, Paraisten ja Tampereen kaupunkien, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien, Keski-Suomen hyvinvointialueen sekä Hämeen, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Uudenmaan ELY-keskusten sekä Lapin, Pirkanmaan ja Pohjanmaan TE-toimistojen, Diakonissalaitoksen, Suomen ortodoksisen kirkon, Turun yliopiston, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry:n, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan, Kansalaisopistojen liitto KoL:n, Kuntoutussäätiön, Lastensuojelun Keskusliiton, MIELI Suomen Mielenterveys ry:n, Palveluajon ammattiliitto PAM ry:n, SAK ry:n, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n, Suomen Setlementtiliitto ry:n, Tehy ry:n, Työttömien Keskusjärjestö ry:n sekä lausunnon antaneen yksityishenkilön mukaan aikuistumisen tuki ennaltaehkäisee radikalisoitumista ja jengirikollisuutta. Uudenmaan liiton mukaan nuorten syrjäytyminen johtaa suuriin yhteiskunnallisiin ongelmiin, jotka näkyvät selvästi jo lukuisissa muissa länsi-Euroopan maissa. Osan lausunnonantajista (mm. Vaasan kaupunki, Turun yliopisto, Akava ry) mukaan ehdotus on ristiriidassa hallitusohjelman kirjausten kanssa, joilla pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä ja lisäämään nuorten hyvinvointia sekä kirjausten kanssa, joilla pyritään panostamaan edullisempiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Nokian kaupunki nosti esiin, että hallitusohjelman mukaiset tiukennukset perheenyhdistämiseen tulevat entisestään heikentämään nuorten mielenterveyttä ja lisäämään tuen tarvetta.

Sosiaali- ja terveysministeriön, Espoon, Heinolan, Kaarinan, Kristiinankaupungin, Lappeenrannan, Mikkelin, Orimattilan ja Pudasjärven kaupunkien, Hollolan kunnan, Keski-Uudenmaan, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sekä Kainuun, Satakunnan, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-keskusten, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston, Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Turun yliopiston, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n, Ihmisoikeusliiton, Monika-Naiset liitto ry:n, Palveluajon ammattiliitto PAM ry:n, Pelastakaa Lapset ry:n, Siirtolaisinstituutisäätiön, Yhteiset Lapsemme ry:n mukaan, vaikka alaikäraja alennettaisiin, on tärkeä turvata nuoren tarvitsema tuki ja nuorella on oikeus saada palvelutarpeen mukaiset palvelut. Huolena lausunnoissa (mm. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue) on kuitenkin, että tämän kohderyhmän tukitarpeisiin liittyvä erityisosaaminen puuttuu yleisen palvelujärjestelmän puolelta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen, Lastensuojelun Keskusliiton ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan osa nuorista tarvitsisi tukea nimenomaan juuri 23-24-vuotiaana. Lausuntojen (mm. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen) mukaan kyseiseen ikään osuu myös isolla osalla nuorista valmistuminen ammattiin ja siirtyminen työelämään eli kotoutumisen keskeiset tavoitteet, joihin nuoret usein tarvitsevat vielä tukea. Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Ihmisoikeusliitto, Lastensuojelun Keskusliitto ja Pelastakaa Lapset ry

tuovat esiin, että oikeus subjektiiviseen tukeen takaa palveluihin pääsyn paremmin kuin määrärahasidonnaiset peruspalvelut. Pelastakaa Lapset ry:n mukaan alueiden erot asettavat nuoret epäyhdenvertaiseen asemaan. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan esityksen perusteluissa olisi syytä selventää, että vasta 2025 lain myötä aikuistumisen tuki on subjektiivinen oikeus. Suomen Kuntaliiton mukaan perusteluissa tulisi selventää, että kunnan osalta tukea tarjotaan peruspalveluissa kuten varhaiskasvatuksessa ja koulussa.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminnan mukaan myöskään hyvinvointialueille aikuistumisen tuesta maksettavien korvausten ikäraja ei tule laskea 23 vuoteen. Sosiaali- ja terveysministeriön, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan korvauksen ikärajan muutos lisää hyvinvointialueiden kustannustaakkaa.

Haminan, Jämsän, Kotkan, Kouvolan, Oulun, Parkanon ja Turun kaupunkien, Uudenmaan liiton, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Länsi-Uudenmaan, Pohjois-Savon ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon ELY-keskusten sekä Keski-Suomen TE-toimiston, Diakonissalaitoksen, Kirkkohallituksen, Akava ry:n, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n, Lastensuojelun Keskusliiton, Opintokeskukset ry:n, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n, Paremmiin Yhdessä ry:n, Pelastakaa Lapset ry:n, STTK ry:n ja Suomen Setlementtiliitto ry:n mukaan ikärajan laskusta saatavat säästöt ovat pienemmät kuin tuen puutteen seurauksista syntyvät kustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriö, Lapsiasiavaltuutettu, Tasa-arvovaltuutettu, Forssan seudun Kotouttamo, Espoon, Helsingin, Hämeenlinnan, Kristiinankaupungin, Parkanon ja Turun kaupungit, Hollolan, Janakkalan ja Marttilan kunnat, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueet, Keski-Suomen, Lapin, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset, Lapin ja Varsinais-Suomen TE-toimistot, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto, Suomen nuorisualan kattojärjestö Allianssi ry:n, Suomen ortodoksinen kirkko, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Erityishuoltojärjestöjen liitto EIJ ry, Hyvinvointialue HALI ry, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Pakolaisneuvonta ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen punainen risti ja sekä lausunnon antanut yksityishenkilö toteavat, että alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen tuen ikärajan laskeminen ei välttämättä tuo säästöjä, jos kustannukset vain siirtyvät toiselle toimialalle (esim. aikuisten sosiaalihuolto, mielenterveyspalvelut, opiskelijaterveydenhuolto sekä syrjäytymisestä syntyvät välilliset kustannukset). Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta toteaa lisäksi, että mikäli muutos tehdään, tulisi edellä mainittuja muiden palveluiden saatavuutta parantaa. Myös Suomen Kuntaliiton, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n ja Väestöliiton mukaan säästöt olisivat vähäiset. Lausuntojen (mm. Pohjois-Savon ELY-keskuksen, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry:n, Ihmisoikeusliiton, Suomen Pakolaisapu ry:n, Pakolaisneuvonta ry:n) mukaan riskinä on myös, että nuoret voivat tippua palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Närpiön kaupungin mukaan on riski, etteivät nuoret saa enää tukea viranomaisilta, vaan muilta toimijoilta, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti nuoreen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, eduskunnan oikeusasiamies, Haminan, Hyvinkään, Kotkan, Kouvolan, Kuopion ja Oulun kaupungit, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kunnat, Kymenlaakson ja Pirkanmaan hyvinvointialueet, Lapin, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon ELY-keskukset, Lapin TE-toimisto, Helsingin yliopisto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto, Erityishuoltojärjestöjen liitto EIJ ry, Hyvinvointialue HALI ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Ihmisoikeusliitto, Kuntoutussäätiö, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Nuorisotutkimusseura ry:n, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, SAK ry, Siirtolaisuusinstituutisäätiö, Suomen Pakolaisapu ry, Tehy ry ja Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry nostavat esiin myös sen, että aikuistumisen tuen ikäraja nostettiin 25 vuoteen äskettäin eli vuonna 2021 eikä tietoa edellisen muutoksen vaikutuksista ole ehditty arvioida. Lausuntojen mukaan ikärajan nosto nähtiin tarpeellisena nuoren itsenäisen elämän tukemisen näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin kaupunki, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Turun yliopisto ja Kuntoutussäätiö pitävät myös ongelmallisena sitä, ettei esitys sisällä siirtymäaikaa. Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan olisi perusteltua ottaa riittävät ”suoja säännökset”, jotka turvaavat nuorelle jo aloitettujen ja hänelle välttämättömien palveluiden jatkuvuuden. Kristiinankaupunki toteaa, että nuoret eivät ole voineet varautua tuen ikärajan laskuun. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan tukea on hankittu järjestöiltä tai yksityisiltä palveluntuottajilta, jolloin hankintasopimuksissa ei ole voitu ottaa huomioon muuttuvaa lainsäädäntöä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue esittää, että aikuistumisen tuesta siirtyvän 23-vuotiaan nuoren sosiaalihuollon palveluille annettaisiin jonkinlainen ”palvelutakuu” esimerkiksi omatyöntekijän (sosiaalityöntekijä) säilymisestä määräaikaaisesti sosiaalihuollon palveluissa. Myös Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry esittää, että suunnitelmat jatkuisivat niillä nuorilla, joille on jo suunniteltu pitkäkestoisempia toimia. Lastensuojelun Keskusliiton ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n mukaan esitys on perus- ja ihmisoikeuksien heikennyskiellon kannalta ongelmallinen, sillä uusi 2025 laki takaa nuorille subjektiivisen oikeuden. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan esityksessä tulisi arvioida tuen ikärajan laskua perusoikeuksien heikentämisestä koskevien edellytysten valossa. Lisäksi Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten ja Yhteiset Lapsemme ry:n mukaan muutoksen ajankohta keskellä kesälomakautta on haastava kunnille ja hyvinvointialueille, kun asiakassuunnitelmat pitäisi päivittää. Oikeuskanslerinviraston mukaan tulisi täydentää esityksen perusoikeuspunnintaa ilman huoltajaa tulleen alaikäisen oikeuksien heikentämisen vaikutuksista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Lapsiasiavaltuutettu, Jyväskylän, Kokkolan, Lahden, Lappeenrannan, Pudasjärven ja Viitasaaren kaupungit, Padasjoen ja Sysmän kunnat, Varsinais-Suomen liitto, Keski-Uudenmaan hyvinvointialue, Hämeen, Kainuun, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset, Hämeen, Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen TE-toimistot ja Miessakit ry pitävät perusteltuna, että esitetty muutos on linjassa lastensuojelulain mukaisen jälkihuollon kanssa. Oikeusministeriön mukaan tulisi perustella tarkemmin näiden lakien yhteys. Oikeusministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan tulisi arvioida juuri tämän kohderyhmän osalta muutosta. Muun muassa Järvenpään kaupungin, Helsingin yliopiston, Ihmisoikeusliiton, Lastensuojelun Keskusliiton, Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:n, Nuorisotutkimusseura ry:n, Suomen Pakolaisapu ry:n, Suomen punaisen ristin, Väestöliiton ja Yhteiset Lapsemme ry:n mukaan alaikäisenä ilman huoltajaa tulleet nuoret eivät ole täysin verrannollisessa asemassa jälkihuoltoon, vaan saattavat olla jopa haavoittuvammassa asemassa. Kokkolan kaupungin mukaan on kuitenkin huomioitava kotoutujien henkilökohtaiset valmiudet. Haminan, Kotkan ja Kouvolan kaupunkien sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen mukaan muutos ei ole verrannollinen jälkihuollon ikärajan laskuun, sillä se ei vähennä kunnan kustannuksia ja siirrä niitä hyvinvointialueelle. Myös Raision kaupungin mukaan, vaikka lastensuojelun asiakkailta ikäraja laskee, olisi perusteltua säilyttää korkeampi ikäraja maahanmuuttajille, joilla kielitaidon kehittyminen ja muutenkin uuteen yhteiskuntaan orientoituminen ilman tukiverkostoa voi kestää kauemmin. Lieksan kaupungin mukaan aikuistumisen tuen ikärajan tulisi pysyä samalla tasolla kuin lastensuojelun jälkihuollossa nykyisin eli 25 ikävuotta.

KEHA-keskuksen, Kainuun, Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Uudenmaan ELY-keskusten sekä Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n mukaan muutoksella olisi eri ELY-keskuksille erisuuruinen työllistävä vaikutus, riippuen alueella olevien alaikäisinä yksin tulleiden, ryhmä- ja perheryhmäkotien määrästä, sillä korvaussopimukset tulisi päivittää. Pelkästään Pohjois-Pohjanmaan alueelle on tehty yli 70 aikuistumisen tuen sopimusta tai päätöstä, joiden kesto ulottuu 1.7.2024 jälkeiselle ajalle. Tästä johtuen osa ELY-keskuksista esittää tilapäistä lisäresurssia lakimuutoksen toimeenpanoon, kun taas Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset esittävät, että KEHA-keskus tarkistaa maksatushakemuksesta, kuuluuko nuori enää korvausten piiriin. KEHA-keskus puolestaan katsoo, ettei sillä ole resurssia tarkistaa maksatushakemuksista tätä, vaan ELY-keskusten tulisi päivittää korvaussopimukset ja se tulisi esityksessä tuoda ilmi.

Pakolaisnuorten tuki ry esittää, että laissa säädettäisiin kotouttavasta erityisnuorisotyöstä. Nuorisotutkimusseura ry:n muistuttaa, että myöskään kolmannen sektorin sote-palveluihin ei ole odotettavissa lisäresursseja.

Kansaneläkelaitoksen mukaan kotoutumislain mukaiseen aikuistumisen tukeen ei sisälly säännöksiä etuuksista ja sen nojalla ei esimerkiksi myönnetä itsenäistymistukea, kuten esimerkiksi lastensuojelulain mukaisessa jälkihuollossa, jonka vuoksi kotoutumislain mukaisilla aikuistumisen tukipalveluilla ja ikärajan muutoksella ei näin ollen pitäisi olla vaikutusta Kelan etuuksien myöntämiseen tulojen laskemisen kannalta.

Maahanmuuttajaäitien kotoutumisen edistäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Helsingin, Hämeenlinnan, Jämsän, Järvenpään, Kankaanpään, Kuopion, Lahden, Raision, Salon, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungit, Padasjoen ja Sysmän kunnat, Keski-Suomen ja Pirkanmaan hyvinvointialueet sekä Kainuun, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-keskukset, Hämeen ja Pirkanmaan TE-toimistot, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Bildningsalliansen rf:n, Kansalaisopistojen liitto KoL, Kuntoutussäätiö, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Opintokeskukset ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, STTK ry, Suomen punainen risti, Tehy ry ja Yhteiskunta-alan korkeakoulu ry kannattavat esitettyä valtionosuusrahoitusta maahanmuuttajaäitien kotoutumisen edistämiseen. Kankaanpään kaupungin lausunnon mukaan lakimuutos edistää koko perheen kotoutumista. Espoon ja Vantaan kaupunkien mukaan rahoituksen määrä on kuitenkin maltillinen verrattuna tarpeeseen, eikä parantaisi mainittavasti kuntien mahdollisuuksia järjestää kotona lapsia hoitaville vanhemmille erityisiä palveluita kuten palvelujen aikana toteutettua lastenhoitoa. MIELI Suomen Mielenterveys ry:n, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry nostaa esiin huolen suhteessa muihin hallitusohjelman mukaisiin leikkauksiin, että jos kunnat joutuvat käyttämään tämän rahan muiden lakisääteisten tehtäviensä toteuttamisen, hiipuu sen merkitys. Pirkanmaan ELY-keskuksen mukaan valtionosuuden käyttämistä sen tarkoitusta vastaavasti olisi tärkeä pystyä seuraamaan ja vertailemaan eri alueiden välillä ja tämän rahoituksen suuntaaminen vahvasti kunnista edelleen esimerkiksi järjestötoimijoille olisi erittäin kannattavaa. Myös Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan valtionosuusjärjestelmän riskinä on, ettei rahoitus kohdennu kunnissa tähän tarkoitukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että valtionosuus voitaisiin myöntää kunnille esim. vieraskielisten määrän perusteella, jotta se kohdentuisi mahdollisimman hyvin maahanmuuttotilanteiden vanhempien tukemiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kotoutumispalveluissa on tärkeää tehdä yhteistyötä myös hyvinvointialueen lapsille ja perheille suunnattujen sote-palveluiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan hyviä käytäntöjä on kehitetty esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamassa Perhevapaalta työelämään -hankkeessa sekä EU-rahoitteisessa Suunta Selkeäksi -hankkeessa. Opintokeskukset ry:n mukaan kotona lapsia hoitavien vanhempien palveluiden kehittämisessä on kiinnitettävä huomioita riittävään ohjausresurssiin, tiedotukseen sekä hakevaan toimintaan ja yhteistyöhön esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. STTK ry:n mukaan maahanmuuttajaäitien aseman parantaminen edellyttää moniammatillista tukea, korkeasti koulutettujen äitien palveluita sekä lyhyt- ja osa-aikaisen lastenhoidon järjestämistä. Hämeenlinnan kaupungin mukaan tulisi lain tasolla varmistaa kotoutuja-asiakkaan oikeus lastenhoitoon kurssien aikana ja valtion turvata lastenhoidon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö nostaa esiin hallitusohjelmakirjaukset maahanmuuttajalasten varhaiskasvatukseen osallistumisasteen lisäämiseksi ja kuvaa eroja varhaiskasvatuksen ja avoimen varhaiskasvatuksen välillä.

Miessakit ry:n ja Naisjärjestöjen Keskusliiton mukaan myös miehet voivat sukupuolierityisten kysymysten osalta tarvita erityistä tukea. Lappeenrannan kaupungin mukaan tulee huomioida, että kotona lapsia voi hoitaa

myös isät äitien ohella tai sijaan. Lappeenrannan ja Rovaniemen kaupunkien mukaan tulisi harkita, voiko termistöä täsmentää ja puhua esimerkiksi kotona lapsia hoitavista henkilöistä.

Lahden kaupunki sekä Padasjoen ja Sysmän kunnat toteavat, että pienemmällä paikkakunnilla etäisyydet voivat olla pitkiä tai kotoutumispalvelut järjestetään yhteistyössä muiden kuntien kanssa ja jotta kotivanhemmat pääsisivät osallistuman palveluihin, voisi osallistumista helpottaa kulukorvauksen tapainen matkakulujen korvaaminen.

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry toi lausunnossaan esiin, että maahanmuuttajaäitien kulttuuri-osallistumista kannattaa erikseen edistää.

Ihmiskaupan uhrien palveluista maksettavat korvaukset

Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Maalahden ja Närpiön kaupungit, Kainuun, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, Pirkanmaan TE-toimisto, Joutsenon vastaanottokeskus/ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä sekä Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry kannattavat 68 §:ssä esitettyä muutosta, joka yksinkertaistaa ihmiskaupan uhrien korvauksien maksamisprosessia, sillä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmältä pyydyttävän lausunnon prosessi on koettu hallinnollisesti työlääksi eikä sen koeta tuovan lisäarvoa. Lisäksi Yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä Joutsenon vastaanottokeskus/ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä kannattavat muutosta ihmiskaupan uhreja koskevien arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyn minimoimisen näkökulmasta.

Joutsenon vastaanottokeskus/ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä arvioi, ettei ELY-keskuksilla ole osaamista arvioida, mitkä kustannukset voivat johtua ihmiskaupan uhrin asemasta, mutta toteaa, että hyvinvointialueet ja kunnat hakevat oletettavasti korvauksia lain tarkoituksen mukaisesti. Keski-Suomen, Kainuun, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset kannattavat esitystä, että jatkossa ELY-keskus voisi tarkistaa ihmiskaupan uhrin aseman UMA-järjestelmästä. Uudenmaan ELY-keskus ehdottaa selkeytettävän, kuuluuko ELY-keskuksen tehdä sekä edellä mainittu arvio kustannusten perustumisesta ihmiskaupan uhrin erityistarpeisiin että tarkistaa henkilön kuuluminen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ennen päätöksen tekemistä. Lisäksi Uudenmaan ELY-keskus esittää, että pykälän perusteissa kuvattaisiin, muuttuuko niiden palveluiden sisältö, joita tähän asti on korvattu.

Tiedonsaantioikeudet

Helsingin, Kankaanpään, Kuopion, Kuusamon, Oulun, Raision, Salon, Tampereen ja Turun kaupungit sekä Paremmiin Yhdessä ry pitävät esityksen 1. lakiehdotuksen 84 §:n mukaista uudistusta hyvänä asiana kunnan tiedonsaannin varmistamiseksi, jotta kunta tavoittaa kotihoidon tukea saavat vanhemmat kotoutumista edistäviin palveluihin. Espoon kaupungin mukaan Kansaneläkelaitoksen toimittamien yhteystietojen tulee sisältää henkilön puhelinnumero ja tämän lisäksi henkilön asiointikieli, jotta tavoittaminen tosiasiallisesti on mahdollista.

Oikeusministeriön mukaan 84 §:n muutosta tulisi täsmentää jatkovalmistelussa siltä osin, mitä nämä tiedot olisivat. Sosiaali- ja terveysministeriön tai Kansaneläkelaitoksen mukaan Kelalla ei ole valmista järjestelmää tietojen yhdistelyyn suunnitellusti, vaan sen suunnittelu- ja kehittämistyö veisi arviolta noin vuoden ja edellyttäisi resursseja konsulttityön muodossa. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kansaneläkelaitoksen mukaan kotoutumisen asiakastietojärjestelmän kehittäminen on pitkällä ja kunnat voivat ottaa sen käyttöön vuoden 2025 alusta, joten kahden rinnakkaisen järjestelmän kehittäminen samaan tarkoitukseen ei liene perusteltua.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kansaneläkelaitos eivät pidä edellä ehdotettua 84 §:n muutosta perusteltuna myöskään EU:n tietosuojasetuksen valossa: asetuksen 5 artikla edellyttää, että henkilötietoja käytetään vain

siihen käyttötarkoitukseen, johon ne on alun perin kerätty. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan tulisi selvittää, onko ehdotetun kaltainen tietojen kerääminen yhteensopivaa sen tarkoituksen kanssa, jota varten tiedot alun perin kerättiin (etuuden hakeminen) ja tarvittaessa säädettävä siitä laissa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta. Kansaneläkelaitoksen mukaan esitetyn 84 §:n muutoksen myötä pitäisi huomioida sen liittämisvaikutukset etuuslainsäädäntöön eikä lakitekniisten viittauksien tarpeesta etuuslainsäädäntöön ole otettu kantaa.

Kansaneläkelaitoksella ei ole nykyisen lainsäädännön puitteissa oikeutta kotihoidon tukea saavien vanhempien oleskelulupatiedon käsittelyyn eikä oleskelulupatietoa ei kysytä kotihoidon tukea koskevassa hakemuksessa, eli Kela ei käsittele tietoa etuutta myönnettäessä. Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan, mikäli uusia tietoja tallennettaisiin Kelan järjestelmiin, syntyisi uuden käyttötarkoituksen myötä myös uusi henkilörekisteri, jonka rekisterinpitäjänä Kela toimisi. Kansaneläkelaitoksella jo oleville tiedoille tulisi uusi käyttötarkoitus kotoutumislain nojalla.

Kansaneläkelaitoksen mukaan esityksessä ei ole kuvailtu tietojen yhdistämistä lain julkisen hallinnon tiedonhallinnan valossa (906/2019), etenkin huomioiden 22 ja 23 §:t. Lisäksi Kansaneläkelaitos huomautti, että KELMU on etuustietojärjestelmä, ei asiakastietojärjestelmä.

Helsingin, Kankaanpään, Kuopion, Oulun ja Turun kaupungit sekä Kansallinen koulutuksen arviointikeskus kannattavat myös työvoimaviranomaisen 86 §:n mukaista tiedonsaantioikeutta koskevaa esitystä.

Kansaneläkelaitoksen mukaan 86 §:n muutos saattaa näkyä Kelassa lisääntyneenä työnä, jos tiedonsaantioikeus halutaan järjestää avaamalla Kelmu-liittymä työvoimaviranomaiselle. Lisäksi Kankaanpään kaupunki kannattaa 90 §:n säännöksiä viranomaisten tiedonsaantioikeuksista. Maalahden, Närpiön ja Someron kaupungit ja Marttilan kunta toteavat, että onnistunut kotoutuminen edellyttää laajaa viranomaisyhteistyötä, jonka vuoksi tiedonsaantioikeuksien turvaaminen on kannattavaa. Närpiön kaupunki kannattaa tiedonsaantioikeuksia koskevien pykälien muutoksia.

Forssan seudun Kotouttamo, Kanta-Hämeen sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset sekä STTK ry kannattavat hallituksen esitystä kotoutumislain muuttamisesta siten, että kustannuksia korvaavat päätökset ja muut välttämättömät tiedot korvausten kohteena olevista henkilöistä siirtyisivät uuden kunnan tai hyvinvointialueen käyttöön tilanteessa, jossa henkilö muuttaa kunnasta toiseen. KEHA-keskuksen mukaan ELY-keskusten tekemien korvauspäätösten siirtyminen henkilön mukana tämän muuttaessa kunnasta toiseen vähentää sekä ELY-keskusten että KEHA-keskuksen hallinnollista työtä.

Oikeusministeriön ja Oikeuskanslerinviraston mukaan esityksen perusteluja tulee täydentää tiedonsaantioikeuksien osalta pykälittäin vertaamalla niitä tietosuoja-asetukseen ja perustuslakivaliokunnan käytäntöön.

Vaikutusten arviointi

Osa lausunnonantajista (mm. Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Helsingin kaupunki, Turun yliopisto ja STTK ry) pitää hyvänä, että lausunnoissa on tunnistettu kattavasti myös esityksen sisältämiä riskejä. Lausunnoissa (mm. Tampereen kaupunki, STTK ry, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Turun yliopisto ja Pelastakaa Lapset ry) pidetään haastavana sitä, että hallitusohjelman yksityiskohtaisia kirjauksia toteutetaan lakimuutoksina myös silloin, kun tutkimustiedon valossa muutoksen hyödyt jäävät haittoja pienemmiksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön, Lapsiasiavaltuutetun, Helsingin kaupungin, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n ja Pelastakaa Lapset ry:n mukaan on hyvä, että esityksessä on arvioitu lapsivaikutuksia. Lapsiasiavaltuutetun ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan esitysluonnoksen sisältämä

lapsivaikutusten arviointi osoittaa, että hallitusohjelman mukaiset muutosehdotukset ovat monella tavoin lasten asemaa ja oikeuksia heikentäviä, eivätkä ne siten sellaisenaan ole hyväksyttäviä. Myös sosiaali- ja terveysministeriö pitää erityisen huolestuttavana, että ennakoitujen vaikutukset ovat monilta osin kielteisiä. Lapsiasiavaltuutettu, Ihmisoikeusliitto ja Lastensuojelun Keskusliitto tuovat esiin, etteivät YK:n sopimusvaltiot saa heikentää lasten oikeuksia edes taloudellisen taantumun vuoksi tehtävistä säästösyistä, ja tuovat esiin pakolaislasten haavoittuvan aseman. Lapsiasiavaltuutettu tuo esiin suoria ja välillisiä vaikutuksia lapsiin, joita on edellä kuvattu laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisen kohdassa. Vaikutusten arvioinnissa tulisi nostaa esiin myös hallitusohjelman mukaiset sosiaaliturvan leikkaukset. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan muut hallituksen ehdottamat leikkaukset mm. sosiaaliturvaan osuvat myös tähän ihmisryhmään ja kasvattavat riskiä negatiivisista kerrannaisvaikutuksista, joka voi johtaa esimerkiksi lapsiperheköyhyyden lisääntymiseen.

Lapsiasiavaltuutetun, Närpiön ja Rovaniemen kaupunkien, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen, Akava ry:n, Pirkanmaan ELY-keskuksen ja Pirkanmaan TE-toimiston, Nuorisotutkimusseura ry:n ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan aikuistumisen tuen ikärajan alentamista tulisi arvioida tarkemmin. Yksin maahan tulleen nuoren tilanne ja haasteet itsenäistymisessä voivat olla myös hyvin erilaisia ja monimuotoisempia. Lisäksi alaikäisenä ilman huoltajaa tullee lapselle nimetty edustaja, jonka tehtävä lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Aikuistumisen tuen järjestämisessä on otettava huomioon näiden nuorten yksilölliset ja erityiset tuen tarpeet. Oikeusministeriön mukaan yhdenvertaisuuden lisäksi tulisi arvioida ikärajan laskua myös suhteessa perustuslain 19 ja 22 §:iin.

Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:n mukaan ongelmallista HE-luonnoksessa on, että vaikka riskejä tuodaankin esille, niillä ei näyttäisi olevan vaikutusta esitysluonnoksen lopputulokseen, joka vastaa pitkälti hallitusohjelman kirjausta. Lastensuojelun Keskusliitto ja Mannerheimin lastensuojeluliitto ry pitävät myös ongelmallisena perustella yhdenvertaisuudella muutosta aikuistumisen tuen ikärajan laskusta suhteessa jälkihuollon ikärajan laskuun.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ja Oulun kaupungin mukaan ennen aikuistumisen tuen ikärajan laskun lakimuutosta tulisi tehdä vaikutusten arviointi nuorien palvelutarpeesta ja muutoksen vaikutuksesta heihin sekä ja mitä paineita ja vaatimuksia se asettaa muille sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmille. Turun yliopiston mukaan esitys on valtaosin yhdenvertaisuuden toteutumista heikentävä heikentäessään jo lähtökohtaisesti haavoittuvassa asemassa olevien maahan muuttaneiden, erityisesti lasten ja nuorten, tukipalveluja, joiden tuella hellä on mahdollisuus saavuttaa yhdenvertainen asema yhteiskunnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan aikuistumisen tuen ikärajan laskun taloudellisia vaikutuksia on haastavaa arvioida, sillä nykyisin tuen intensiteetti ja sisältö vaihtelevat alueittain.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry:n mukaan esitykseen tulisi lisätä vaikutusten arviointi nuoriin. Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry:n mukaan nuoria ei ole kuultu lainvalmistelun yhteydessä riittävästi eikä arvioitu kattavasti kaikkien tällä hallituskaudella tehtävien muutosten yhteisvaikutusta.

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry kiittelee tehtyjä sukupuolivaikutusten arviointeja. Tasa-arvovaltuutetun mukaan tulisi arvioida käyttämättä jääneestä ajasta perittävän maksun suhdetta sukupuolivaikutuksiin. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n mukaan myös alaikäisten ja nuorten maahan muuttaneiden henkilöiden kohdalla tulee lainsäädännössä tunnistaa sukupuoleen liittyvät erityiskysymykset, kuten esimerkiksi pakkoavioliiton riski ja ihmiskaupan uhriksi joutumisen riski. Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää, että ehdotuksia vielä arvioidaan ja peilataan kotoutumista edistävien palvelujen tavoitteisiin, erityisesti osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta. Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n mukaan sukupuolivaikutuksia arvioitaessa täytyy pohtia, onko tasa-arvopyrkimyksissä kyse vain naisten oikeuksista ja tarkoitetaanko kotoutumisella käytännössä pelkästään työllistymistä ja toisaalta miesten kotoutuminen pelkästään työvoimaksi

ei myöskään tue tavoitetta naisten emansipoimiseksi pohjoismaisten ihanteiden mukaisesti. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen mukaan laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisestä tulisi toteuttaa hallituksen esityksen sisältämää arviointia laajempi kustannus-, yhdenvertaisuus-, lapsi- ja väestösuhdevaikutusten arviointi. Opetushallituksen mukaan esityksen vaikutusten arvioinnissa tulisi arvioida kokonaisvaltainen aikuisten ja nuorten aikuisten vaikutusten arviointi. Myös Väestöliiton mukaan tulisi arvioida tarkemmin vaikutukset pakolaisiin, vammaisiin ja lapsiperheisiin.

Siirtolaisinstituuttisäätiön mukaan vaikutuksia tulisi arvioida palvelujen käyttäjien näkökulmasta. Helsingin kaupungin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaikutusten arviointi on kiitettävä. Miessakit ry:n mukaan sukupuolivaikutusten arviointi on tärkeä toteuttaa läpileikkaavasti yhdenvertaisesti nais- ja miesnäkökulmasta. Vantaan kaupungin mukaan laskennallisen korvauksen keston lyhentämisen vaikutusten arviointia ei voida tehdä kattavasti tässä kohtaa. Vantaan kaupungin mukaan tulisi arvioida tarkemmin laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset, jos kotoutumispalveluita joudutaan rahoituksen vähenemisen vuoksi rajoittamaan tai vähentämään. Naisjärjestöjen Keskusliiton mukaan esityksessä tulisi avata laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisen ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden tuen korvaamisen ikärajan laskemisen pitkäaikaisia vaikutuksia.

Ihmisoikeusliiton ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan tulee toteuttaa ihmisoikeusvaikutusten arviointi. Palvelualuejen ammattiliitto PAM ry:n mukaan tulisi arvioida ihmiskaupan uhrien korvausten muutosta ihmiskaupan uhrien asemaan ja viranomaistyöskentelyyn.

Uskontojen yhteistyö Suomessa - USKOT-foorumi ry:n mukaan oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin – perustelujen yhteydessä tulisi tuoda esiin oikeus omaan uskontoon tai vakaumukseen.

Valtiovarainministeriön mukaan esitysluonnoksessa on käsitelty julkiseen talouteen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden talouteen kohdistuvia vaikutuksia sangen perusteellisesti. Kuntiin ja hyvinvointialueisiin kohdistuvista vaikutuksista on käyty keskustelua myös VM:n kunta- ja alueosaston kanssa. Kuntavaikutusten vuoksi esitys tulee käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Pelastakaa Lapset ry:n mukaan tulisi vielä arvioida vaikutuksia valtiontalouden vakauttamisen näkökulmasta, esimerkiksi ylisukupolvisen kotoutumisen kannalta.

Valtiovarainministeriön mukaan säästöjen ja määrärahalisäyksen käsittely esityksessä vastaa pääosin hallitusohjelmaa sekä julkisen talouden suunnitelmaa (JTS) vuosille 2024–2027. JTS:n valmistelun aikana korvausajan lyhentämiseen liittyvä säästö tarkentui 34,0 milj. euroksi vuoden 2027 tasolla. Kyseisen säästön toteuma riippuu laskennallisten kotoutumiskorvausten piirissä olevien henkilöiden lukumäärän kehittymisestä, joten arvio säästön määrästä tulee muuttumaan myös jatkossa. Toinen eroavaisuus esitysluonnoksen ja JTS:n välillä on se, että esityksessä tulkkaukustunnusten säästökäsi on mainittu tasan 3 milj. euroa, kun se JTS:ssä on hallitusohjelman tarkoittamalla tavalla 3,1 milj. euroa. Lisäksi valtiovarainministeriö tuo esiin, että määrärahalisäys maahanmuuttajaaitien aseman parantamiseen sekä korvausajan lyhentämisestä aiheutuva sisältyvät jo JTS:ään vuosille 2024–2027. JTS:ään sisältyy jo myös aikuistumisen tuen yläikärajan laskemisen säästövaikutus vuodesta 2025 lähtien.

Muut hallituksen esitystä koskevat huomiot

Helsingin, Kankaanpään, Kuopion, Oulun, Turun kaupungit, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy ja Opintokeskukset ry pitävät lausunnossaan hyvänä 32 §:n muutosehdotusta, jolla kotoutumissuunnitelman aikana aloitettuja ja suunnitelman päättyessä kesken olevia omaehtoisia opintoja voi jatkaa keskeytyksettä

kotoutumislain nojalla. KEHA-keskuksen mukaan poikkeus olisi hyvä säätää myös työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 74 §:ään.

KEHA-keskus nostaa esiin kotoutumislain 11 §:ssä tarkoitetun perustietoaineiston suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen, että sillä on yhtymäpintaa ja osittaista päällekkäisyyttä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 a §:ssä säädettävien KEHA-keskuksen tehtävien kanssa.

KEHA-keskus tuo esiin, että kotoutumislain 56 §:ssä säädettäessä KEHA-keskuksen tehtävistä, on viittaus valtionapuviranomaisen tehtäviin kapeampi kuin edellä mainitussa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa, ja esittää laajennettavan tehtävää.

KEHA-keskus tuo esiin teknisiä korjaustarpeita siltä osin, kun viittaus kuntaan ei kata työvoimaviranomaista. KEHA-keskus ehdottaa, että työvoimaviranomainen lisättäisiin palveluntuottajan tiedonsaantioikeutta koskevaan 94 §:ään ja vakuuttamisvelvoitetta koskevaan 97 §:iin. Lisäksi KEHA-keskus esittää, että muutoksenhakua koskevassa 95 §:ssä kunta vaihdettaisiin työvoimaviranomaiseksi. Lisäksi 95 § voisi tarkistaa vielä siten, että se vastaa myös työvoimapalvelulainsäädännön sisältöä.

Parkanon kaupungin mukaan lakimuutoksista olisi hyvä saada soveltamisohje, jolla selvennetään palvelujen toteuttamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää työttömyysturvalain muuttamista koskevaa muutosehdotusta luonteeltaan teknisenä ja välttämättömänä.

Muut huomiot

Henkilöstöala HELA ry vastustaa kotoutumiskoulutuksen mahdollista siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry puolestaan kannattaisi sitä. Alajärven, Evijärven, Lappajärven, Soinin ja Vimpelin kuntien ja keskeisten sidosryhmien yhteisen maahanmuuttotyöryhmän yhteislausunnon mukaan myös TUVA-koulutuksiin pitäisi panostaa ja niihin pääsyä nopeuttaa. Väestöliitto ehdottaa, että kotoutumiskoulutusten yhteiskuntaorientaatioon sisällytetään perustiedot sukupuolten tasa-arvosta sekä seksuaalioikeuksista.

Turun kaupungin ja Bildningsalliansen rf:n mukaan tulkkauksen tarpeen vähentämiseksi sekä työllisyyden ja kotoutumisen edistämiseksi tulisi panostaa riittävästi myös jo kotoutumisajan ylittäneiden kielikoulutuksiin Kuurojen liitto ry ja Vammaisfoorumi ry nostavat esiin, että viittomakielinen kotoutumiskoulutus on tarjolla vain Kuurojen kansanopistolla Helsingissä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus ja Opintokeskukset ry esittävät, että koulutukseen ja palveluihin pääsisi osaamis- ja tarveperusteisesti, ei riippuen kotoutumissuunnitelman voimassaolosta. Alajärven, Evijärven, Lappajärven, Soinin ja Vimpelin kuntien ja keskeisten sidosryhmien yhteisen maahanmuuttotyöryhmän yhteislausunnossa todettiin, että tavoitetta maahanmuuttajan oman vastuun kasvattamisesta tukisi merkittävästi paikallisesti saatavien TUVA- ja kotoutumiskoulutuksien saatavuus. Yhteislausunnon mukaan näiden lupien saaminen alueelle esimerkiksi Järviseudulle on osoittautunut erittäin vaikeaksi ja mikäli tavoitetta halutaan toteuttaa, edellä mainittujen palveluiden paikallista saatavuutta tulee voimakkaasti kasvattaa. Hyvinkään kaupungin ja Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien mukaan olisi tärkeää määritellä tarkemmin kotoutuja-asiakkaiden toiminnan velvoittavuus osallistua kuntien ja kolmannen sektorin järjestämiin kotouttaviin toimiin.

Lappeenrannan kaupunki nostaa lausunnossaan esiin, että ohjaus ja neuvonta ovat kaikkien viranomaisten tehtävänä ja jokaisen tulee ottaa vastuu oman hallinnonalansa neuvonnasta ja ohjauksesta, vastuu ei ole ainoastaan kunnalla. Lappeenrannan kaupungin mukaan hyvällä, oikea-aikaisella ja ammattitaitoisella ohjauksella ja neuvonnalla erityisesti alkuvaiheessa, mutta myös myöhemminkin, saavutetaan hyviä tuloksia

sekä ennaltaehkäistään ongelmien syntymistä sekä vahvistetaan maahanmuuttajien omaa vastuuta omasta elämästään sekä vähennetään palvelujärjestelmälle muodostuvaa työmäärää. Lappeenranta lisää lisäksi, että verkostomaista yhteistyötä tarvitaan ja onnistuessaan se vähentää myös kokonaiskustannuksia.

Järvenpään kaupunki ei kannata tulkkauksen muuttamista asiakkaalle maksulliseksi heti lyhennetyn kotoutumisajan päättymisen jälkeen. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry esittää erillisen tulkkilain valmistelua, joka takaisi laadukkaan tulkitsemisen maahanmuuttaneille.

Kaarinan kaupungin lausuntopalveluun ensin jätetty lausunto koskee jo hyväksytyä kotoutuslain kokonaisuudistusta eli 1.1.2025 voimaan tulevaa lakia kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Myös useissa muissa lausunnoissa (mm. Forssan seudun Kotouttamon, Järvenpään, Kaarinan, Kajaanin, Kokkolan, Lohjan, Vantaan kaupungit ja Janakkalan, Joroisten kunnat, Pohjois-Karjalan TE-toimisto, Turun yliopisto, Akava ry, Miessakit ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry, Opintokeskukset ry, Siirtolaisinstituuttisäätiö, Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry) kritisoitiin 2025 alkaen lyhentyvää kotoutumissuunnitelman enimmäiskestoja ja todettiin, ettei kaksi vuotta riitä suomen tai ruotsin kielen oppimiseen ja kotoutumiseen. Myös Salon kaupungin mukaan lyhentynyt kotoutumisaika edellyttää viranomaisilta entistä intensiivisempää panostusta kotoutumisen edistämiseen. Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry:n mukaan koulutukseen pääsyä voitaisiin nopeuttaa laatimalla kotoutumissuunnitelmat tehokkaammin ja panostamalla ohjausprosesseihin. Lisäksi muutamissa lausunnoissa (mm. Heinolan, Hämeenlinnan, Karkkilan, Kuusamon, Lohjan ja Orimattilan kaupungit, Hollolan kunta, Keski-Pohjanmaan ja Satakunnan hyvinvointialueet) vastustettiin 2025 voimaan tulevan kotoutuslain säännöstä, jonka mukaan tulkkauskustannus on jatkossa osana laskennallista korvausta. Osa lausunnonantajista (mm. Ahvenanmaan maakunnan hallitus sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialue) kannattavat jo hyväksytyä uudistusta, että tulkkauskustannukset ovat osana laskennallista korvausta. Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan muiden kuin työnhakijoiden ja laskennallisen korvauksen piirissä olevien asiakkaiden alkukartoituksen sisällyttäminen osaksi valtionosuuksia ei kannusta taloudellisesti kuntia tekemään alkukartoituksia. Mikkelin kaupungin mukaan on kannattavaa siirtää kotoutumisen edistämiseen liittyvät välttämättömät toimenpiteet (yhteiskuntaorientaatio, alkuvaiheen tulkkauskustannukset sekä alkukartoitus) osaksi laskennallista korvausta. Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry:n mukaan kotoutumispalvelujen järjestämisen työnjakoa tulee myös tarkastella uudestaan.

Heinolan ja Orimattilan kaupungit ja Hollolan kunta toivovat lainsäädäntöä antirasistisen työn edistämiseksi. Myös mm. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue nosti esiin rakenteellisen rasismin.

Akava ry:n mielestä kotoutumiseen tulee panostaa maahanmuuton syyhyn katsomatta, ja lupaprosessien nopeuttaminen ja kansalliskielikoulutus ovat tässä avainasemassa. Jämsän kaupungin mukaan perheen yhdistämisen vaikuttaminen on haastavaa pienemmille paikkakunnille. Erikoiskaupan liitto Etu ry:n mukaan maahanmuuttaneet ovat tärkeä tekijä monien alojen työvoimapulan ratkaisemiseksi. Erikoiskaupan liitto Etu ry:n toteaa, että kotoutumisen kannalta myös osa-aikatyön tekeminen ja sitä kautta suomalaisen työelämään kiinni pääsyn tulisi aina olla kannattavaa ja työnantajille olisi tärkeää mahdollistaa joustava työllistäminen ja kannustava työnteko kotoutujalle. Suomen Yrittäjien mukaan kotoutumispalveluihin ja töihin pitäisi päästä heti maahantulon alkuvaiheessa.

Jämsän ja Kaarinan kaupungit sekä Erikoiskaupan liitto Etu ry nostivat esiin hallitusohjelmassa olevia muita kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyviä kirjauksia, esimerkiksi sosiaaliturvan leikkausten osalta, ja esitti, että eri esitysten vaikutukset tulisi arvioida kokonaisuutena. Tampereen kaupunki kommentoi varhaiskasvatuksen suomen kielen opetuksen eriäviä käytäntöjä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus kommentoi koulutusjärjestelmää. Pelastakaa Lapset ry kommentoi turvapaikan hakijalasten säilöönnottoa.

Ei lausuttavaa

Liikenne- ja viestintäministeriöllä, maa- ja metsätalousministeriöllä, puolustusministeriöllä, sisäministeriöllä, Kuhmon kaupungilla, Digi- ja väestötietovirastolla, Helsingin hallinto-oikeudella ja Business Finlandilla ei ollut lausuttavaa esitykseen.